

INFO LGOG KRING TER HORST,
vijftiende jaargang, nummer 32, 7 maart 2005.
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap Kring Ter Horst.
INFO LGOG KRING TER HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in februari/maart en september.
Oplage: 250 exemplaren
Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus
Redactie: Yvonne Hermans-Cuppen en Wim Moorman
Redactieadres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst, telefoon (077) 398 1606, e-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

INHOUD

Van de redactie	2
Uitnodiging 31e jaarvergadering	3
Beleidsvoornemens 2005	3
Verslag over het jaar 2004	5
Verslag 30e jaarvergadering	8
Programma 2005	9
Lezingen	9
Excursie	10
Verslagen	12
Lezingen	12
Excursie Lille	14
Toekomst kantfabriek	18
Gelredag	18
Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen	18
G.F. Verheijen, Nieuwe publicaties	20
Bestuur LGOG Kring Ter Horst	23

VAN DE REDACTIE

In september van het afgelopen jaar verscheen de laatste aflevering van Info LGOG Kring Ter Horst. Sindsdien is er ook binnen onze kring wel het een en ander gebeurd. We noemen hier slechts de driedaagse excursie naar Lille, de kleine excursie naar vliegveld Niederrhein en de lezing over de grote kerkrazzia van 8 oktober 1944. Stuk voor stuk activiteiten waarvoor een - voor LGOG - begrippen - overweldigende belangstelling bestond. Ook voor de wintercursus was het aantal belangstellenden groter dan het aantal beschikbare plaatsen. Vanwege ziekte van de cursusleider kon de cursus echter helaas vooralsnog geen doorgang vinden.

Zoals altijd is de voorjaars-Info er een van terugblikken en vooruitkijken. In dat kader passen de uitnodiging voor de jaarvergadering, het jaarverslag over 2004, het verslag van de vorige jaarvergadering en de beleidsvoornemens van het bestuur voor 2005. Verder is er aandacht voor het programma voor 2005, althans voorzover dat nu reeds bekend is. Een korte bijdrage is gewijd aan de tweejaarlijkse Gelredag op 21 mei. De organisatie daarvan is dit jaar in handen van LGOG Kring Venlo. Uiteraard ontbreekt ook in dit nummer de rubriek van de heer G. Verheijen met pas verschenen lokale en regionale publicaties op historisch gebied niet.

De redactie van Info LGOG Kring Ter Horst staat open voor vernieuwingen. Suggesties om de inhoud en het aanzien van het blad te verbeteren zijn altijd welkom. Vanaf het komende nummer zal Info in elk geval een iets minder "streng" uiterlijk krijgen doordat er een aantal tekeningen in zullen worden opgenomen. Maar ook deze editie van Info bevat al iets nieuws: verslagen van door de kring georganiseerde activiteiten. Die zijn nu allemaal geschreven door bestuursleden, maar wij nodigen ook "gewone" leden nadrukkelijk uit hier op regelmatige of incidentele basis verslag te doen van lezingen, excursies en andere activiteiten.

Yvonne Hermans-Cuppen

Wim Moorman

UITNODIGING 31e JAARVERGADERING 7 MAART 2005

Dames en Heren,

Wij nodigen u allen uit om op maandag 7 maart 2005, aanvang 20.00 uur, onze 31e jaarvergadering bij te wonen. Deze vergadering zal worden gehouden in de zaal van restaurant 'De Alde Lind', Venrayseweg 93 te Horst, telefoon (077) 398 83 43

AGENDA

- Opening en mededelingen
- Verslag 30e jaarvergadering 8 maart 2004
- Verslag over 2004 van de secretaris (zie Info LGOG nr. 32)
- Verslag over 2004 van de penningmeester en de kascontrolecommissie (de heren Gert Verheijen en Jan Hendrix)
- Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie
- Bestuursverkiezing
 - De heren Kurver en Kelleners zijn aftredend en niet-herkiesbaar.
 - Het bestuur stelt voor in de plaats van de heer Kurver de heer Pieter Jakobs, Gastendonkstraat 15 te Horst te benoemen en in de plaats van de heer Kelleners de heer Jan Vissers, Hertog Willemlaan 16 te Horst.
 - De leden kunnen andere kandidaten voordragen. Een dergelijke voor-dracht moet vóór 28 februari 2005 bij de secretaris van het bestuur zijn ingediend, voorzien van de handtekeningen van tien leden en de kandidaat.
- Begroting 2005
- Bespreking bestuursbeleid
- Rondvraag
- Sluiting van de jaarvergadering.
- Na de pauze zal de heer Xavier van Dijk een lezing verzorgen over:

Archeologisch onderzoek in het toekomstige Trade Port Noord bij Heierhoeve, gemeente Venlo

Wij hopen dat u onze 31e jaarvergadering in 'De Alde Lind' zult kunnen bijwonen.

Namens het bestuur van LGOG Kring Ter Horst
drs. Marcel van den Munckhof, voorzitter

Jacques Kelleners, secretaris

BELEIDSVOORNEMENS 2005

Geachte leden van het LGOG van de Kring Ter Horst,

De Kring Ter Horst van het LGOG heeft in het kalenderjaar 2004 tal van activiteiten ontplooid: ik denk daarbij aan de gebruikelijke lezingen, aan maar liefst drie excursies, een wintercursus en daarbij nog twee keer een editie van Info LGOG en bovendien een provinciale jaarvergadering. Het bestuur, dat uiteraard geheel op vrijwillige basis werkt, heeft dit in goede onderlinge samenwerking aan de leden kunnen aanbieden. Daar komt dan nog bij dat het aantal leden van onze kring gegroeid is: de ledengroei is weliswaar bescheiden (zo'n 2 %), maar staat in contrast met de algemeen waarneembare tendens dat verenigingen te kampen hebben met ledenverlies; zo ook onze provinciale vereniging. U begrijpt dat de groei heel stimulerend is voor uw Kringbestuur.

Een van de voornemens van het bestuur is dan ook dat we moeten trachten het huidige ledenaantal vast te houden: opnieuw groei is erg ambitieus maar wel het doel; het huidige aantal vasthouden is voor ons het minimum. De groei van het aantal leden heeft, zo denkt het Kringbestuur, ook te maken met de keuze van de onderwerpen voor de lezingen en excursies. Het bestuur probeert daarbij ongebaande paden te bewandelen met zo mogelijk wetenschappelijke achtergrond zonder daarbij al te pretentief te worden. De lezing van een nazaat van de familie Van de Griendt is daarvan wellicht een goed voorbeeld; maar evenzeer geldt dit voor de lezing over kerstgebruiken en kerstliederen - met geluidsfragmenten - in december.

Een van de hoogtepunten was de excursie naar Lille. In 2004 was dit de culturele hoofdstad van Europa en in september zijn we met een grote bus naar deze Franse stad gegaan. In drie dagen tijd hebben we van de sfeer van Lille en van Frans-Vlaanderen mogen proeven. Dankzij een attractief programma, een goedgecalculeerde prijs en een prima sfeer is deze reis als bijzonder geslaagd te beschouwen. Een andere excursie, in het voorjaar naar het Duitse Zons en naar het Neanderthalmuseum, was ook geslaagd, niet op de laatste plaats door de deelname van meer dan veertig leden en niet-leden. De kleine excursie in november naar het voormalige militaire vliegveld Laarbruch - het huidige vliegveld Niederrhein - met een bezoek aan de atoomkelders en de machinekamers was ook bijzonder succesvol en attractief: ook hier was weer sprake van een overaanmelding en daardoor dus een wachtlijst. Het voornemen van het bestuur is om een meerdaagse excursie niet jaarlijks te organiseren. De eendaagse excursie staat als experiment gepland in het voorjaar - in de maand april - in plaats van het najaar zoals tot vorig jaar gebruikelijk was.

Samen met het bestuur van de Heemkundevereniging Sevenum heeft het bestuur van de Kring Ter Horst een lezing over de kerkrazzia's in Sevenum georganiseerd. Het experiment is gezien de hoge opkomst (de twee verenigingen samen wisten bijna 150 deelnemers te trekken!) bijzonder geslaagd; de kwaliteit van het geluid was

helaas minder. Het bestuur is van mening dat, nu we de beschikking hebben over een dasmicrofoon, de geluidskwaliteit als een van de criteria moet gelden bij de keuze voor de zaal. We prijzen ons dan ook gelukkig dat we nog steeds op de door ons verlangde tijden over de zaal van De Alde Lind kunnen beschikken. Er bestaan dan ook absoluut geen plannen om in de locatie structurele wijzigingen te brengen - mede ook gezien de ligging van de uitspanning - en we hopen nog lange tijd van De Alde Lind gebruik te kunnen maken.

Afgelopen jaar is enkele keren gebruik gemaakt, bij de mediaondersteuning, van een beamer. Wellicht dat in de nieuwe uitrusting in de komende jaren het bezitten van eigen apparatuur wenselijk gaat worden gezien het feit dat huren ook niet goedkoop is. Dit zal dan ook een van de overlegpunten van het bestuur worden.

Het voornemen van het bestuur om in 2004 meer aandacht aan (de kernen van) Sevenum en Lottum en Grubbenvorst te besteden is gedeeltelijk gelukt: de plaatsen zijn betrokken bij de najaarsvergadering van de provinciale afdelingen en secties van het LGOG in Horst op 9 oktober. Het bestuur streeft ernaar om steeds zoveel mogelijk de regio te betrekken bij de onderwerpkeuze.

Ook het HEP is bijzonder actief, zoals u kunt lezen in de diverse jaarverslagen. Dit jaar stond een uitgave met verhalen van wijlen Piet van Nunen op het programma; de leden van HEP hebben daarvoor, in samenspraak en in samenwerking met het bestuur, veel fondsen geworven. Daarnaast is het boek met korting aangeboden aan onze eigen leden. Een grote groep heeft daarvan gebruik gemaakt.

In maart 2005 zullen twee leden van het Kringbestuur aftreden: een bestuurslid omdat hij na acht jaren statutair verplicht is om te stoppen; een ander omdat hij bij zijn aantreden vier jaar geleden kenbaar heeft gemaakt dit werk voor één periode te willen doen. Het vinden van nieuwe bestuursleden blijkt steeds een probleem te zijn. Om die reden heeft het Kringbestuur aan het Genootschapbestuur gevraagd om bij een nieuwe statutenwijziging te overwegen het aantal termijnen voor een bestuurslid van een plaatselijke kring te veranderen van twee in drie. Naast het argument van het moeilijk kunnen vinden van bestuursleden gelden ook de redenen van het inwerken (pas na enkele jaren is iemand echt ingewerkt en er wordt daarna te snel van expertise afgezien) en het feit dat het zittend bestuur teveel belast wordt met het continue vervangen van goed functionerende mensen. Voor dit moment heeft het Genootschapbestuur geantwoord geen problemen te hebben met het verlengen van een mandaat wanneer er geen geschikte mensen worden gevonden; wij als Kringbestuur zouden graag een structurele wijziging willen zien. Daarbij komt dat uw Kringbestuur eraan hecht zich zoveel als mogelijk aan de statuten te houden.

Het is verheugend om te constateren dat een groot deel van de leden ook actief is voor onze kring met hand- en spandiensten. Een van de beleidspunten voor komende jaren daarbij is het voorzien van commissies met niet alleen bestuursleden: het zal de betrokkenheid van de individuele leden bevorderen en de druk op de zittende bestuursleden verminderen. Uw Kringbestuur wil aan de hand van voornoemde punten ook weer aan de slag in 2005. Het bestuur wil verder bouwen aan het uitdragen en opwekken van belangstelling voor onze eigen geschiedenis. Allertei ontwikkelingen in de huidige maatschappij hebben vaak te maken met een gebrek aan kennis van ons eigen verleden en daardoor een gebrek aan begrip voor elkaars opvattingen en handelen. De recente discussie over de plaats van de geschiedenis in het onderwijs is daar een logisch gevolg van. Als LGOG Kring Ter Horst willen wij graag ook ons steentje bijdragen. Ook uw ideeën willen wij daarbij betrekken, want van het gezamenlijk uitwisselen van kennis en kwaliteiten kunnen wij allen profiteren!

Vastgesteld door het Kringbestuur LGOG Kring Ter Horst op 31 januari 2005,

Marcel van den Munckhof
voorzitter

VERSLAG OVER HET JAAR 2004

Leden

Op 31 december 2004 telde de Kring Ter Horst van het LGOG 166 leden, als volgt verdeeld:

Het bestuur

Het bestuur was op 31 december 2004 als volgt samengesteld:

Drs. M.P.G.M. van den Munckhof	voorzitter
Drs. W.J. Moorman	vice-voorzitter
J.M.G. Kelleners	secretaris
P. Jakobs	penningmeester
Drs. X.C.C. van Dijk	lid
M.E.A.P. Huijs-Oostveen	lid
J. H. Kurver	lid

Tijdens de jaarvergadering droeg de heer drs. X.C.C. van Dijk het penningmeesterschap over aan de heer P. Jakobs.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur kwam in het verslagjaar zeven maal in vergadering bijeen: 2 februari, 6 april, 13 mei, 29 juni, 1 september, 4 oktober en 16 november. In de bestuursvergaderingen werden behalve de lopende zaken beleidszaken besproken. Enkele agendapunten waren: voorbereiding van het activiteitenprogramma (lezingen, uitgave en sponsoring informatieblad INFO LGOG, excursies, cursus en jaarvergadering), samenwerking met scholen, contacten met genootschapbestuur en heemkundeverenigingen en overleg met gemeenten.

Hoofdbestuur en kringbesturen

In het voorjaar en in het najaar vinden, voorafgaand aan de ledenvergaderingen, K.S.C.-vergaderingen plaats. Het genootschapbestuur overlegt dan met de besturen van de kringen, secties en commissies van LGOG over het te voeren beleid.

De voorjaarsvergadering werd op 15 mei gehouden in Vaals. Agendapunten waren onder meer vergoeding aan de kringen en voortgang Limburgs Historisch Centrum.

De najaarsvergadering vond op 9 oktober te Horst plaats. Tijdens deze vergadering hielden de aanwezigen zich onder meer bezig met een herbezinning over missie, doelstelling en beleid van het LGOG. Verder werd de heer drs. Jos Schatorjé onderscheiden met de Habetspenning, de hoogste LGOG-onderscheiding. Na de ledenvergadering bezochten de aanwezigen de kerk van Lottum. Daar hield de heer drs. Rogér van Dijk een inleiding over het gerestaureerde Randebrock-orgel en gaf hij een muzikale toegift. In Sevenum leidde ons lid de heer Petran Kerstjens de leden rond in de Sint-Fabianus en -Sebastianuskerk. Een delegatie van het bestuur van Kring Ter Horst was bij beide vergaderingen aanwezig.

Het kringbestuur had ook regelmatig contacten op regionaal niveau onder meer met de kringen Venray en Venlo.

Ledenvergaderingen

26 januari: LEZING

De heer Ir.H.F.van de Griendt hield een lezing over 'Eduard van de Griendt, industrieel en stichter van Griendtsveen'.

Aanwezig waren 110 toehoorders.

8 maart: JAARVERGADERING EN LEZING

Dertigste jaarvergadering gevolgd door filmvertoning 'Horst, hoe het reilt en zeilt' uit 1968 van de heer Frans Jakobs uit Horst.

29 personen bezochten deze bijeenkomst.

14 april: LEZING

De heer Sj. Ewalds verzorgde een lezing over 'Indiëgangsters, in de periode 1945-1951'.

Er waren 43 personen aanwezig.

13 september: LEZING samen met Heemkundevereniging Sevenum.

De heer drs. Jac. Draak uit Monster hield een lezing over 'Kerkrazzia oktober 1944'.

148 personen waren aanwezig.

8 november: LEZING

De heer drs. M. Hogenhuis uit Venlo verzorgde een lezing over 'het Venlo-incident'. 50 personen bezochten deze lezing.

20 december: LEZING

De heer J.Königs uit Sittard hield een lezing getiteld 'Het kerstlied en de kerstgebruiken door de eeuwen heen'. Er waren 42 aanwezigen.

Excursies

Op zaterdag 17 april namen 45 personen deel aan de excursie naar de historische vesting Zons, met een rondleiding door het stadje en een bezoek aan het Kreismuseum Zons. Na de middag bezochten de deelnemers het Neanderthalmuseum in Mettmann.

Op 24, 25 en 26 september namen 52 personen deel aan de meerdaagse excursie naar Lille, de culturele hoofdstad van Europa 2004. Bezocht werden het Palais des Beaux Arts, het oude centrum van de stad, het Musée d'Art Moderne in Villeneuve d'Ascq, het museum La Piscine in Roubaix en een geheime basis uit WO II: La Coupole nabij St. Omer.

Een kleine excursie werd op 14 november georganiseerd naar vliegveld Niederrhein, waar onder meer de periode van de Koude Oorlog werd belicht. Het aantal deelnemers bedroeg 49.

Cursussen

In 2004 volgden 31 personen de cursus 'Dialecten'. De heer dr. H. Cromptvoets verzorgde op de eerste en de vierde avond de onderwerpen: een algemene inleiding op het verschijnsel dialecten én problemen en oplossingen bij het samenstellen van het Woordenboek Limburgse Dialecten.

De heer dr. P. Bakkes ging op de tweede en derde avond in op de sociolinguïstische component van dialecten én de spelling en klankleer van de dialecten.

De heer Jan Verheijen (Jan van Teng) bood de cursisten zijn boekje 'Wulleboene met spek', geschreven in het Horster dialect, aan.

Activiteiten

INFO LGOG: in 2004 verschenen onder redactie van mevr. drs. Y. Hermans-Cuppen en de heer drs. W. Moorman aflevering 30 en 31 van INFO LGOG Kring Ter Horst. In aflevering 30 werd naast verenigingsnieuws (met speciale aandacht voor de meerdaagse excursie naar Lille) en nieuwe publicaties een verslag van de cursus Limburgse dialecten opgenomen. Verder een artikel van de hand van de heer Moorman over meester Ter Voert en zijn confrontatie met de gemeente Horst over de toestand van de openbare lagere school van Griendtsveen in 1939. Tenslotte een vraaggesprek met mevrouw Mia Claassens-Rongen over het Historisch Peelpark in America.

Aflevering 31 bevatte het programmaoverzicht 2004-2005 van de kring. De lezer werd een kijkje in de keuken van het Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen gegund aan de hand van uittreksels uit twee verslagen van het overleg. De heer drs. X. van Dijk beschreef een verkennend archeologisch onderzoek in het toekomstige Trade Port Noord bij Heierhoeve. De heer dr. A. de Bruin ging in op '1872: nationale herdenking - nationaal dilemma'. De heer Moorman interviewde de heer Harry Litjens, directeur van Museum de Locht. Verder werd aandacht besteed aan 'het verhalenboek' van Piet van Nunen en de cursus genealogie. Tenslotte een aankondiging van twee causerieën door de heer dr. A. de Bruin over 'Van Renaissance tot Franse Revolutie'. INFO LGOG wordt mede mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van regionale sponsors.

Overleg Heemkundeverenigingen: maandag 29 maart vond de drieën- twintigste bijeenkomst plaats van het Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen. Stichting Heemkundig Genootschap Castenray verleende gastvrijheid in gemeenschapszaal 'De Wis' aan acht verenigingen en kringen. Voorzitter Jan Strijbos ging in op de historie van het gebouw en van Castenray, gevolgd door een kleine rondgang langs karakteristieke plekken van het dorp. Daarna gaven de aanwezige verenigingen een toelichting op de werkzaamheden waar zij op dat moment mee bezig waren.

Op dinsdag 2 november verwelkomde de heer H. Litjens, voorzitter van Geschiedenis Melderslo het overleg voor de vierentwintigste bijeenkomst in het Daglonerhuisje van Streekboerderijmuseum de Locht. De heer Litjens ging kort in op de geschiedenis van de vereniging en de band die (ook elders) bestaat tussen heemkundevereniging en museum. Vervolgens liet hij aan de hand van de film '50 jaar kerk Melderslo' zien hoe met eenvoudige middelen een interessant werkstuk kan worden vervaardigd.

Historisch Educatief Platform (HEP): Het platform bestaat sinds 1995 en is een initiatief van het Limburgs Geschied en Oudheidkundig Genootschap, Kring Ter Horst. Het platform is geen vereniging of een stichting maar een netwerk zonder eigen statuten etc.

In dit netwerk werken verenigingen/stichtingen samen uit Horst aan de Maas en Sevenum. Het houdt zich bezig met educatieve doelstellingen in relatie tot de cultuurhistorische geschiedenis van onze regio.

Het HEP heeft dit jaar voornamelijk aandacht besteed aan de uitgave van een boek met tweeëntwintig historische verhalen over Horst en omgeving, geschreven door Piet van Nunen. Deze verhalen zijn vooral bedoeld voor de jeugdige lezer maar ze zijn vanwege hun laagdrempeligheid ook heel geschikt voor een breder publiek.

In het verkrijgen van subsidies, overleg met vormgever en illustratrice, het redigeren van het boek en de contacten met de scholen heeft men veel tijd en energie gestoken. Het resultaat hiervan is dat men op zondagmiddag 3 oktober 2004 een prachtig boek kon presenteren. De familie Van Nunen was aanwezig als eregast en daarnaast waren het vooral leerlingen van basisscholen die de zaal vulden.

Op het programma van deze middag stonden: Ontvangst en welkom, inleiding en aanbieding van het boek aan mevrouw van Nunen door Jos Schatorjé (directeur van het Limburgs Museum waar Piet van Nunen veel vrijwilligerswerk heeft gedaan), muziek, het voorlezen van een verhaal door een leerling en een leerkracht, zang door het schoolkoor van de Meuleveldschool en het Jeugdtheater Paljas dat een verhaal uit het boek naspeelde. Na afloop kreeg de vertegenwoordiging van elke school uit de gemeente Horst aan de Maas en Sevenum dertig exemplaren mee voor de eigen schoolbibliotheek.

Het boek "Een spannende speurtocht tussen Maas en Peel" geeft de kinderen gelegenheid kennis te laten maken met onze streekgeschiedenis. Al lezend krijgen de kinderen zo een beeld hoe hier vroeger kinderen hebben geleefd.

Het boek is ook voor € 12,50 te koop bij boekhandel Willems, het VVV-kantoor en de Oudheidkamer in Horst. Het HEP ziet terug op een druk, maar succesvol jaar. In 2005 krijgt het project een vervolg in de vorm van aanvullend digitaal leerlingenmateriaal.

VERSLAG 30e JAARVERGADERING 8 MAART 2004 IN DE ALDE LIND

1. Opening en mededelingen. Voorzitter M. van den Munckhof opent om 20.00 uur de 30e jaarvergadering van LGOG Kring Ter Horst. Volgens de presentielijst bezochten 29 personen de jaarvergadering.

De begroting 2004 en het financieel jaarverslag van de penningmeester liggen ter tafel.

Bericht van verhindering werd ontvangen van mevrouw Jansen-den Mulder, van de heer en mevrouw Billekens-Wijnhoven, van de heer en mevrouw Sleutels-Linden en van de heren S. Huijs, P. Huijs, J. Schatorjé en P. van Enckevort.

Herdacht wordt de in het afgelopen jaar overleden heer Van der Vijver.

Mededelingen

De voorzitter attendeert nogmaals op twee interessante excursies, respectievelijk naar het Neanderthalmuseum en de meerdaagse excursie naar Lille, culturele hoofdstad 2004.

Verder deelt de voorzitter mee dat het aantal leden van de kring Ter Horst met één persoon gestegen is: slechts een kleine stijging. Maar positief gezien de achteruitgang van het aantal leden binnen het totale LGOG van 87 personen.

2. Het verslag van de negentwintigste jaarvergadering wordt onder dankzegging aan de secretaris vastgesteld.

3. Het verslag over 2003 van de secretaris wordt eveneens onder dankzegging aan de secretaris aangenomen. Naar aanleiding van de vraag van de heer Greweldinger om bij het hoofdbestuur aan te dringen op wijziging van de kringgrenzen na de fusie van de gemeenten, deelt de voorzitter mee dat de Kring Ter Horst reeds in 2001 bij het hoofdbestuur aangedrongen heeft op wijziging van de kringgrenzen. De Kring Ter Horst heeft voorgesteld de kringgrenzen te laten samenvallen met de gemeentegrenzen. Het hoofdbestuur kon niet meegaan met ons voorstel, met name gezien de gevoeligheid die er lag bij de Kring Venlo op dit gebied en de te verwachten gemeentelijke herindelingen in Limburg. Nieuwe leden kunnen wel hun voorkeur voor een bepaalde kring kenbaar maken. Verder gaat het om een zeer klein aantal leden.

4. Het verslag over 2003 van de penningmeester en kascontrolecommissie

De heren A. Cortenbach en J. Hendrix hebben de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. De heer Hendrix verzoekt de ledenvergadering de penningmeester onder dankzegging voor zijn werk te dechargeren. De voorzitter bedankt de kascommissie voor het verrichte werk.

Verder bedankt hij penningmeester X. van Dijk en de heer Ch. Theeuwen. Vorig jaar nam de heer Theeuwen na bijna 12 jaar penningmeesterschap afscheid als lid van het bestuur. Spontaan bood hij aan de boekhouding te verzorgen. Nu heeft de heer Theeuwen aangegeven een punt te willen zetten achter het actieve leven voor de kring. De voorzitter overhandigt de heer Theeuwen een attentie. De ledenvergadering bedankt de heren Van Dijk en Theeuwen met een applaus.

5. Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie

Als nieuw lid van de kascommissie wordt bij acclamatie de heer Verheijen uit Horst benoemd.

6. Bestuursverkiezing

Mevrouw M. Huijs-Oostveen en de heer X. van Dijk zijn aftredend en herkiesbaar. Er zijn geen tegenkandidaten voorgesteld. Mevrouw Huijs-Oostveen en de heer Van Dijk worden bij acclamatie herbenoemd.

Vorig jaar heeft het bestuur, bij wijze van proef, de grootte van het bestuur van 7 naar 6 personen teruggebracht. Het bestuur heeft echter gemerkt dat taken in de knel komen. Bovendien heeft de heer Van Dijk te kennen gegeven de taak van penningmeester niet te ambiëren. Het bestuur is daarom overgegaan tot het zoeken van een nieuwe kandidaat voor het bestuur, tevens penningmeester. De heer Peter Jakobs, lid van onze kring heeft zich bereid verklaard bestuurslid te willen worden en het penningmeesterschap op zich te nemen. Het bestuur stelt voor de heer Jakobs te benoemen. De heer Jakobs wordt bij acclamatie benoemd.

7. Begroting 2004

Er zijn geen vragen met betrekking tot de begroting.

De heer Kurver geeft een korte toelichting op het Verhalenboek van de heer Piet van Nunen. Het boek kan uitgegeven worden, de financiën zijn rond. De heer Jeu van Helden verzorgt de vormgeving, firma Van Lieshout drukt het boek. Op zondag 3 oktober wordt het boek in aanwezigheid van de scholen in het Gasthoes gepresenteerd. Het wordt een mooi boek, een hommage aan de heer Van Nunen.

8. Bestuursbeleid

In het afgelopen kalenderjaar is het bestuur actief geweest op velerlei gebied. Ten aanzien van de gebruikelijke lezingen, excursies en de cursus: in 2003 is ervoor gekozen de eerste bijeenkomst van het najaar zo vroeg mogelijk aan te kondigen en de leden voor elke lezing een convocatie te sturen.

Eén lezing is in samenwerking met de collega's uit Venray georganiseerd. Een experiment dat herhaald wordt als hier een concrete aanleiding toe bestaat. Ook het experiment van de duolezing is voortgezet. Om de verstaanbaarheid van de spreker te verbeteren is overgegaan tot aanschaf van een dasmicrofoon.

De deelname aan de lezingen en de cursus was prima te noemen. Helaas was de belangstelling voor de excursie geringer. De excursie is uitgesteld tot het voorjaar van 2004. Het bestuur achtte de financiële druk te hoog. De kleine excursie naar Venray is met een klein aantal deelnemers wel doorgegaan.

De financiën zijn het afgelopen jaar regelmatig aan de orde geweest. In bijeenkomsten met het hoofdbestuur is dit ook onderwerp van discussie geweest, hetgeen geresulteerd heeft in een verhoogde bijdrage aan de kringen. Dit

geeft onze kring de ruimte voor het uitvoeren van nieuw beleid. Een voorbeeld: de discussie of de excursies kostendekkend dienen te zijn of dat er een bijdrage van de kring tegenover mag staan. Door een bijdrage van de kring is de continuïteit van de excursies meer gewaarborgd.

In september vindt een meerdaagse excursie plaats naar Lille, culturele hoofdstad 2004 van Europa. Het voornemen bestaat om in 2004 meer aandacht aan Sevenum, Lottum en Grubbenvorst te besteden. Zo leven er ideeën om genoemde plaatsen te betrekken bij de najaarsvergadering van het LGOG.

Het HEP gaat dit jaar een boek uitgeven met verhalen van wijlen de heer Piet van Nunen.

9. Rondvraag

Van de rondvraag werd geen gebruik gemaakt.

10. Sluiting van de jaarvergadering

Na de pauze vertoonde de heer Frans Jakobs uit Horst de film uit 1968 getiteld:

'Horst hoe het reilt en zeilt'

PROGRAMMA 2005

LEZINGEN

De lezingen van LGOG Kring Ter Horst vinden plaats in de zaal van restaurant De Alde Lind, Venrayseweg 93 te Horst, telefoon (077) 398 8342. De aanvang is om 20.00 uur, met uitzondering van de lezing op 7 maart die omstreeks 21.00 uur begint. Leden van LGOG hebben gratis toegang; van belangstellende niet-leden wordt een bijdrage in de kosten van € 2,50 verwacht.

7 maart: "Archeologisch onderzoek op Trade Port Noord", door Xavier van Dijk

Voordat in de noordwesthoek van de gemeente Venlo bedrijventerrein Trade Port Noord tot ontwikkeling komt, heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van de gemeente Venlo een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in het plangebied. De resultaten van dit onderzoek zijn het onderwerp van de lezing van de heer Van Dijk na afloop van de jaarvergadering.

Na een extensief gebruik door jagers-verzamelaars in de vroege Steentijd wordt het gebied pas in de loop van het Neolithicum op een meer diverse manier gebruikt. Dit blijkt uit een vermoedelijk kampement/nederzetting en de vondst van twee gepolijste vuurstenen bijlen in de laagste landschapsdelen. Vanaf het Midden Neolithicum werd het plangebied niet alleen als jachtgebied of migratiegebied gebruikt, maar kreeg het een meer permanente functie waar een breed scala aan activiteiten werd uitgevoerd.

Vanaf de Bronstijd is het gebied steeds intensiever bewoond en gebruikt. Op enkele plekken zijn vermoedelijke huisplaatsen uit de Bronstijd aangetroffen. De locaties waar prehistorische vondsten zijn gedaan, zijn in vijf grote clusters te verdelen. De grootste is te vinden in en bij het Sint-Jans Langen Bos. Hier ligt een prehistorisch grafveld. De bewoning in de Late Bronstijd en Vroege IJzertijd bevond zich in de directe nabijheid van dit grafveld.

De Romeinse vindplaatsen liggen voornamelijk geclusterd op een hogere dekzandrug bij de kruising van Heierkerk- en Heierhoevenweg. Waarschijnlijk heeft hier een cluster Romeinse boerenerven gelegen. Verder is op een dekzandkop in de dalvormige laagte een scherp inheems-Romeins aardewerk aangetroffen, die mogelijk ook van een nederzetting afkomstig is.

Vroeg-middeleeuwse vondsten ontbreken in het plangebied. In de twaalfde-dertiende eeuw worden in het plangebied verschillende kamponginnin-gen opgericht en werd het landschap op een steeds structurelere manier ingericht en gebruikt. De middeleeuwse resten bestaan uit vondsten, grond-sporen en zichtbare elementen in het landschap. De grootste kamponginning ligt rond de Sint-Janskapel en bij de Zaar, waar enkele ontginnings-boerderijen en hun akkerarealen hebben gelegen. Waarschijnlijk was deze kamponginning letterlijk in twee kampen verdeeld: de Zaar en SintJan. Een houtwal die de cultuurgronden van de woeste gronden heeft gescheiden, is nog duidelijk zichtbaar in het landschap. Deze wal vormt, samen met een tweede wal, de begrenzing van een vermoedelijke veedrift en veekraal, die zichtbaar zijn als een smalle baan die uitmondt in een trechtersvormig terrein. De Oude Berkt en de Oude Berkter Kamp zijn vermoedelijk ook als kleinere kamponginnin-gen in de twaalfde-dertiende eeuw ontstaan.

De ontginningsenclave op Sint-Jan heeft een bijzondere ontwikkeling doorgemaakt in de Late Middeleeuwen. In de eerste helft van de veertiende eeuw werd namelijk een kapel, met als patronaatsheilige Johannes de Doper, gebouwd in het hart van de kamponginning. De kapel is gesticht vanuit de parochiekerk van Grubbenvorst. In 1801 werd onder Napoleon Bonaparte beslag gelegd op alle kerkelijke goederen met uitzondering van de kerkgebouwen. Hierdoor werden de kapel en de priester afgesneden van hun voedingsbron. In 1811 werd de kapel uiteindelijk afgebroken. Zware belastingdruk, oorlogen en een wolvenplaag in de zeventiende eeuw brachten een ontvolking van het platteland met zich mee. De Sint-Janshoeve en de Zaar kwamen uiteindelijk leeg te staan. Op het einde van de achttiende eeuw werden lokale initiatieven genomen om de verpaupering van het platteland tegen te gaan door grote oppervlakten heide om te zetten in bos. Het resultaat was dat grote delen van het plangebied en zelfs voormalig akkerareaal werden bebost. Het hout werd verkocht als bouw materiaal en als brandstof.

Tussen circa 1825 en 1850 werd het landbouwareaal in het plangebied uitgebreid. Rond 1850 nam het gemeentebestuur van Grubbenvorst het initiatief de infrastructuur en afwatering van het plangebied te verbeteren. Door uitvinding van kunstmest op het einde van de negentiende eeuw veranderde het landschap drastisch. De landbouw raakte min of meer los uit de greep van het natuurlijke milieu. Plaggenbemesting en extensieve graaslanden waren niet langer noodzakelijk. De heide verloor hierdoor haar betekenis voor het boerenbedrijf. In

deze periode werden grote heidevelden maar ook bossen binnen het plangebied omgezet tot akker. Op de meest marginale gronden werden dennen gezet om verstuingen tegen te gaan en ze enigszins rendabel te maken (mijnhout). In de tweede helft van de vorige eeuw kregen de bossen een meer recreatieve functie (wandelgebied). Door de historische kring van Grubbenvorst werd het initiatief genomen de oude Sint-Janskapel en de bijbehorende hoeve te lokaliseren en voor bezoekers te ontsluiten.

11 april

Bij het ter perse gaan van dit nummer van Info LGOG stond het thema van de lezing op 11 april nog niet definitief vast. De leden van LGOG Kring Ter Horst ontvangen eind maart een uitnodiging voor deze lezing.

12 september

Eerste lezing van het seizoen 2005-2006 door mevrouw Brigitte Verstegen uit Sevenum over emigratie naar Noord-Amerika in de negentiende eeuw.

EXCURSIE

Op zaterdag 16 april vindt de traditionele excursie plaats. Leden van LGOG Kring Ter Horst ontvangen in de loop van maart een uitnodiging met het complete programma, een tijdschema en de prijs. De excursie gaat dit keer naar West-Brabant: Oudenbosch en Breda. Hier alvast een introductie op de basiliek H.H. Agatha en Barbara (een kopie van de Romeinse Sint-Pieter) en het Zouavenmuseum in Oudenbosch en op de stad Breda.

Basiliek H.H. Agatha en Barbara Oudenbosch

Het initiatief tot het bouwen van een Romeinse kerk in Oudenbosch werd genomen door Willem Hellemons, pastoor van 1842 tot 1884. Hij had een grote voorliefde voor de paus en de stad Rome omdat hij daar vanwege studie jarenlang had gewoond. De Sint-Pieter kende hij dan ook zeer goed en de Sint-Jan van Lateranen had eveneens een bijzonder plaatsje in zijn hart.

De bekende Roermondse architect P. Cuijpers ontwierp een kerkgebouw dat een kopie was van de Sint-Pieter in Rome, terwijl voor de voorgevel (ontworpen door G.J. van Swaaij) het front van de Sint-Jan van Lateranen te Rome als model werd genomen. De bouw begon in 1865 en werd voltooid in 1892.

De lengte van de kerk is 81 meter, de breedte 55 meter en het hoogste punt van de koepel is 63 meter, alles uitwendig gemeten. De inhoud van de kerk is zestien keer kleiner dan de Sint-Pieter in Rome. De kerk kreeg in 1912 de status van basiliek.

In de loop der jaren raakte het gebouw zodanig in verval, dat ingrijpende maatregelen nodig waren. Een commissie van deskundigen adviseerde in 1955 tot een grondige restauratie over te gaan, nadat in 1954 de Stichting Behoud Basiliek was opgericht om het behoud van het kerkgebouw te waarborgen. De restauratiewerkzaamheden zijn in 1959 begonnen en werden na jarenlange arbeid in 1987 voltooid.

In de koepel van de kerk bevindt zich een klein museum met onder meer de "kroonjuwelen" van de kerk, de relikwieën van de patronessen der kerk, de heiligen Agatha en Barbara. In het museum staat ook de Salvator Mundi, die door paus Johannes Paulus II is gezegend op het Sint-Pietersplein tijdens de audiëntie van 22 oktober 1997, toen een groep van 24 pelgrims de paus een bezoek bracht.

In de koepel zelf komt men onder de indruk van het prachtige schilderwerk van Cornelis Raaymakers. Men ondergaat er de adembenemende ruimte, waarin men als na een bergbeklimming naar beneden kijkt. Men bevindt zich ongeveer 28 meter boven de vloer van de kerk.

Nederlands Zouavenmuseum Oudenbosch

In de eerste helft van de negentiende eeuw ontstond in Italië een sterk nationaal bewustzijn, dat tot uiting kwam in een streven naar staatkundige eenheid van het land. Dit betekende een gevaar voor de onafhankelijkheid van de Kerkelijke Staat, waarvan de paus het hoofd was. Vicor Emanuel II, koning van Sardinië, veroverde in 1860 een gedeelte van het pauselijk gebied, dat het midden van Italië besloeg. Paus Pius IX behield nog slechts Rome met omgeving, het zogenoemde Patrimonium Petri. Hij begreep dat hij een sterker leger nodig had om zijn grondgebied te verdedigen. De paus richtte daarom een oproep tot de katholieke jongeren in de wereld om hem te hulp te komen. Onder leiding van een Franse generaal werd het Regiment der Pauselijke Zouaven opgericht, waarin vrijwilligers uit diverse landen dienstnamen. De zouaven werden genoemd naar een dappere inheemse stam in Algiers, die zich aan de Fransen had onderworpen en waaruit het keurkorps van het Franse leger was gevormd.

Met ruim drieduizend man vormden Nederlanders het grootste contingent. Oudenbosch was in de jaren 1864-1870 het voornaamste verzamel- en vertrekpunt van de aspirant-zouaven vanuit Nederland.

In 1870 bezette het Italiaanse leger het overgebleven deel van de Kerkelijke Staat. De eenheid van Italië met Rome als hoofdstad was een feit. De paus trok zich als vrijwillige gevangene terug in het Vaticaan. De zouaven verlieten de Italiaanse bodem.

Het Nederlands Zouavenmuseum heeft zijn ontstaan te danken aan broeder Christoffor van Langen. Deze behoorde tot de Congregatie van Saint Louis te Oudenbosch en was daar vele jaren geschiedenisleraar aan de kweekschool. Zijn bijzondere belangstelling ging uit naar de historie van de pauselijke zouaven. Hij verzamelde documenten en voorwerpen die betrekking hadden op deze groep. Zijn collectie groeide steeds verder uit en in 1947 werd in de voormalige kweekschool een museum geopend. Na het overlijden van broeder Christoffor in 1968 werd de verzameling in bruikleen gegeven aan de gemeente Oudenbosch. Voor de definitieve huisvesting stelde deze het uit 1776 daterende voormalige raadhuis ter beschikking. Daar werd het museum op 1 mei 1975 geopend.

Het museum omvat drie zalen. In zaal 1 is een aantal originele uniformen te zien. In zaal 2 trekken twee schilderijen van Faber de aandacht. Eén getuigt van de heldenmoed van de bekendste Nederlandse zouaaf Pieter Janszoon Jong uit Lutjebroek in het gevecht te Monte Libretti. Op het andere schilderij is te zien hoe Nederlandse zouaven bereid waren te helpen bij de cholera-epidemie in Albano. Een aparte vermelding verdient het kostbare Mentana-vaandel. Het herinnert aan de overwinning van het zouavenregiment bij Mentana in 1867.

Na hun terugkeer richtten de zouaven broederschappen of bonden op. Hun afdelingsvaandels zijn, voor zover ze bewaard bleven, te zien in zaal 3. Een interessant - en misschien wel het aardigste - gedeelte van de permanente expositie wordt gevormd door de talrijke persoonlijke brieven, verzoekschriften, dagboekjes, ontslagbewijzen, foto's en onderscheidingen.

Behalve de voorwerpen beschikt het museum over een unieke documentatiecollectie over de zouaven. Vooral de inschrijfregisters en persoonsdossiers bevatten een schat aan persoonlijke gegevens die elders niet of moeilijk zijn te achterhalen. Bezoekers kunnen zelf onderzoek komen doen.

Breda

De naam Breda is ontstaan uit de samentrekking Brede AA; het punt waar de rivieren de Mark en Aa samenstromen. In 1252 verwierf Breda stadsrechten, waarna het aan het begin van de veertiende eeuw werd ommuurd. Rondom de stad liggen de singels. De straten lopen in een soort ovaalvorm, een opvallend kenmerk van oude vestingsteden.

In de binnenstad staan veel monumenten, maar er is één monument waaraan de stad al van verre is te herkennen: de Grote of Onze Lieve Vrouwe Kerk. Vanaf vrijwel elk punt in Breda is deze schitterende vijftiende-eeuwse kerk te zien. Tussen 1995 en 1997 werd de schoonheid van de kerk tijdelijk verborgen gehouden achter steigers, in bijna drie jaar tijd werd de kerk van binnen en van buiten gerestaureerd.

Het Spanjaardsgat met de twee zevenhoekige verdedigingstorens aan het water, de Duiven- en Granaattoren, herinnert aan de tijd dat Breda in handen van de Spanjaarden was. Het Kasteel van Breda laat de historische relatie tussen Breda en het huis van Oranje Nassau zien. In 1198 stond op de plaats van het huidige kasteel een burcht. Er is in de loop der jaren voortdurend gesloopt en gebouwd. Sinds 1828 heeft de Koninklijke Militaire Academie (KMA) het kasteel in gebruik. Naast het Kasteel van Breda ligt het stadspark Valkenberg. Tot 1812 deed dit park dienst als kasteeltuin voor de Heren van Breda. Het park was van origine een echt bos met hoge bomen. In de zeventiende eeuw verdween dat karakter door de aanleg van een tuin in Frans stijl.

In 1995 is het park Valkenberg in een nieuw jasje gestoken en zijn in het hele park paden verlegd, struiken en bosschages weggehaald en nieuwe verlichting aangebracht. In de oude binnenstad ligt ook het rustieke begijnhof. Tot 1990 werd het hof ook daadwerkelijk door begijnen bewoond, het beeldje in de tuin herinnert daaraan. In de kruidentuin zijn honderden soorten kruiden te vinden.

De Catharinastraat, waaraan het Begijnhof gelegen is, heeft bij alle vernieuwingen in haar toch al oude bestaan nog niet veel aan voornaamheid ingeboet. Zo is het statige Huis van Wijngaerde op nummer 9 zeer de moeite van het bekijken waard.

Breda wordt gekenmerkt door een karakteristieke combinatie van rijke historie en hoogstaande eigentijdse architectuur. Zo liggen de Barones - een overdekt winkelcentrum in het hartje van Breda - en het splinternieuwe winkelgebied 't Sas gebroederlijk naast de middeleeuwse Grote Markt.

Breda heeft ook pronkstukken van de moderne bouwmeester Hertzberger in huis: het alom geprezen Chassé Theater en de Nieuwe Veste. Die smaakvolle combinatie van oud en nieuw treft men ook aan in het centrum voor beeldende kunst De Beyerd en het Breda's Museum in de voormalige Chassé-kazerne. Een fraai architectonisch staaltje is ook het Bredase poppodium Mezz en niet te vergeten het nieuwe Holland Casino, nu het grootste casino van Europa. Sinds de zomer van 2003 is het casino gevestigd in het magnifiek verbouwde klooster in het centrum van Breda.

VERSLAGEN

LEZING 13 SEPTEMBER 2004:

DE GROTE KERKRAZZIA IN NOORD-LIMBURG

Een van de best bezochte lezingen in de geschiedenis van LGOG Kring Ter Horst vond plaats op 13 september 2004. Onderwerp was de grote kerkrazzia in Noord-Limburg op 8 oktober 1944. De zaal van De Wingerd in Sevenum was bijna te klein om alle aanwezigen plaats te bieden. Volgens de presentielijst waren er uiteindelijk 148 toehoorders, maar het kunnen er best nog een paar meer zijn geweest.

Vanwaar die enorme belangstelling? Zoals altijd zal het wel een combinatie van factoren zijn geweest: een tot de verbeelding sprekend thema (de Tweede Wereldoorlog), de actualiteit (juist rond deze tijd werd herdacht dat de razzia zestig jaar geleden plaatsvond), het puur lokale karakter van de lezing (vooraf was al aangekondigd dat de gebeurtenissen in Sevenum centraal zouden staan) en tenslotte misschien ook wel het feit dat de organisatie van de lezing een coproductie was van LGOG Kring Ter Horst en Heemkundevereniging Sevenum.

Spreker op deze avond was Sjak Draak, zoon van een gedeporteerde uit Kronenberg. Hij deed in het verleden onderzoek naar de razzia en de daaropvolgende gebeurtenissen en is werkzaam in het Legermuseum in Delft. De heer Draak hield voor de pauze een boeiende inleiding over wat er op 8 oktober 1944 in Sevenum en de rest van Noord-Limburg allemaal gebeurde. Daarbij verzuimde hij niet het geheel in een breder kader te plaatsen. Vervolgens schetste hij gedetailleerd hoe de Sevenumse en Kronenbergse mannen naar Duitsland werden vervoerd, op welke plaatsen ze uiteindelijk terechtkwamen, wat voor werk ze moesten doen en onder welke omstandigheden ze leefden en werkten. Verder stond hij uitgebreid stil bij de bevrijding in april 1945 en de terugreis naar Nederland. Tenslotte memoreerde hij hoe weinig aandacht er na de bevrijding was voor de lotgevallen van de gedeporteerden. Van georganiseerde opvang was absoluut geen sprake. Pas sinds een jaar of tien worden ook de gedeporteerden beschouwd als oorlogsslachtoffers.

Na de pauze was er gelegenheid tot het stellen van vragen. Soms is het vragen stellen na afloop van een lezing een verplicht nummer. Nu was het tegendeel het geval. Onder de aanwezigen bevonden zich enkele Sevenummers en Kronenbergers die de deportatie in 1944 aan den lijve hadden ondervonden. Hun ooggetuigenverslagen vormden een perfecte aanvulling op de antwoorden van de heer Draak. Daarmee was het vragenrondje ditmaal beslist een meerwaarde en droeg het in belangrijke mate bij aan het slagen van deze lezing.

De boeiende avond werd op passende wijze besloten met het voordragen van drie gedichten over oorlog en bevrijding.

Wim Moorman

LEZING 8 NOVEMBER 2004:

HET VENLO INCIDENT

Op maandag 8 november 2004 was een veertigtal personen aanwezig bij de lezing van onze kring Ter Horst over het zogenoemde Venlo-incident. Met gebruikmaking van de mogelijkheden van beamer en PowerPoint presenteerde de inleider, de heer Marcel Hogenhuis uit Venlo, een gedegen overzicht van de gebeurtenissen die daags erna exact 65 jaar geleden plaatsvonden. Hieronder volgt een korte weergave van de gebeurtenissen.

Na een gedegen inleiding, waarin de Anschluss van Oostenrijk in maart 1938 en de daaropvolgende geprovoceerde crisis met Tsjecho-Slowakije gememoreerd werden, begon het verhaal bij de gebeurtenissen op 1 september 1939: toen overschreden Duitse troepen de Duits-Poolse grens en verklaarden Engeland en Frankrijk Nazi-Duitsland de oorlog. De bevolking van de grensstad Venlo had een dubbel gevoel: de dreiging aan Duitse kant kon men nauwelijks over het hoofd zien want de Wehrmacht bracht een groot deel van haar divisies over naar haar westgrenzen. Anderzijds praatte men zichzelf ook moed in. Nederland was immers neutraal en had in de Eerste Wereldoorlog de dans ook kunnen ontspringen. Achter de schermen werden tal van diplomatieke initiatieven ontplooid om de vrede nog een kans te geven. Ook hoopte de Britse regering op de al eerder vastgestelde tweespalt tussen de Duitse legertop en Hitler. De Duitse oppositie had langs diverse kanalen de Engelse zijde namelijk laten weten dat er coupplannen waren.

Het neutrale Nederland vervulde een belangrijke rol in deze pogingen. De belangrijkste SIS-vestiging op het Europese vasteland was immers het Passport Control Office te Den Haag. Dit bureau werd geleid door majoor Richard Henry Stevens. Hij kon bogen op eerder inlichtingenwerk in Brits-Indië. In Engeland hield men rekening met de mogelijkheid dat dit kantoor bij de vijand bekend zou zijn (wat inderdaad ook zo was). Daarom had men nog een tweede, extra geheime afdeling in het leven geroepen: de Z-Organisation. Hoofd van die afdeling in Nederland was de in 1885 geboren captain Sigismund Payne Best. Hij sprak vloeiend Duits en diende in de Engelse legerinlichtingendienst in de Eerste Wereldoorlog. Nadien vestigde hij zich in Nederland. Hij was met een Nederlandse getrouwd en zette zijn spionagewerkzaamheden onopvallend voort. Nu de oorlog echter een feit was en de tijd begon te dringen, kregen Best en Stevens de opdracht om de krachten te bundelen. Deze samenwerking, op papier zo mooi, bleek uit security-overwegingen fataal. Een van de contacten van Payne Best was de Duitse vluchteling Franz Fischer. Fischer beloofde hen in contact te brengen met anti-Hitler stromingen. De

tragiek wil, dat Fischer een dubbelrol speelde sinds hij door de Duitse Sicherheitsdienst onder druk was gezet om inlichtingen te vergaren over Duitse vluchtelingen in Nederland.

Het was na de Nederlandse mobilisatie in augustus 1939 een stuk lastiger geworden om zich vrij door Nederland te verplaatsen. Met name in de grensgebieden waren vele versmallingen aangebracht en werden controles uitgevoerd. Stevens zocht daarom de chef op van de Nederlandse geheime dienst GS-III, generaal-majoor Van Oorschot. Hij vroeg om een identiteitsbewijs om de controles te passeren maar die werd hem geweigerd. Niettemin wilde Van Oorschot wel luitenant Dirk Klop als neutraal waarnemer ter beschikking stellen. Een handige zet want zo hoopte van Oorschot op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen.

De eerste ontmoeting tussen Best, Stevens en Klop enerzijds en vertegenwoordigers van de Duitse oppositie vond plaats in Arnhem op 11 oktober 1939. Op 30 oktober was de volgende ontmoeting, nu echter in Den Haag. Voor het eerst deed een hogere officier zijn intrede, majoor Schämmel. Zijn werkelijke naam was Walter Schellenberg, een intelligent en bovenal ambitieus medewerker van de Sicherheitsdienst. Hij was gedetacheerd bij de Gestapo in Düsseldorf en belust op een succes. Hij speelde relatief onschuldige gegevens door aan Best en Stevens om hun vertrouwen te winnen. Dat hij hierin slaagde bleek wel, toen hij bij zijn vertrek zelfs een zender mee kreeg om de verbinding met Best en Stevens te kunnen onderhouden. Ook bij de volgende ontmoetingen was hij de leidende figuur.

Op 7 november 1939 was een nieuwe afspraak gepland tussen 'Schämmel' en Best en Stevens. Het is aannemelijk dat Klop met de suggestie is gekomen om bij elkaar te komen in Venlo. Klop kende Venlo immers! In de jaren dertig was hij in Venlo gelegerd geweest en bovendien kwam Klops verloofde uit Venlo. De suggestie om in het tegen de grens gelegen café Backus bij elkaar te komen, lijkt dan ook te zijn bepaald door Klops kennis van de omgeving en de Duitse wens om zo min mogelijk op te vallen. De datum was donderdag 9 november om vier uur... De plaats: café Backus.

Woensdagavond 8 november. In de Bürgerbraukeller in München hield Hitler zijn jaarlijkse toespraak ter gelegenheid van de mislukte Putsch in 1923. Hij verliet eerder dan gebruikelijk de bijeenkomst. Niet veel later ontplofte een bom in de pijler achter het spreekgestoelte. Hoewel er enkele doden en tientallen gewonden vielen, was het doelwit van de aanslag op het nippertje de dans ontsprongen. Hitler geloofde dat de Voorzienigheid hem had gered, maar hij zocht de daders toch in aardse kringen: het kon niet anders of de aanslag moest volgens hem het werk zijn geweest van de oppermachtige Engelse geheime dienst.

Nog die nacht kreeg Walter Schellenberg een telefoontje van Heinrich Himmler. Schellenberg moest bij de eerste gelegenheid zijn Engelse gesprekspartners gevangen nemen. Leider van het overvalcommando was iemand die al vaker met dat bijltje had gehakt: Alfred Naujocks. Deze hield zich met zijn mannen al enkele dagen gereed om Schellenberg in geval van nood te hulp te kunnen schieten. Die middag op 9 november reed een vrachtwagen met de in burger geklede mannen van Naujocks naar Nölken in Herongen. Van daaruit liepen enkelen in kleine groepjes de lange rechte weg richting de grensovergang, waar Walter Schellenberg zat te wachten op zijn gasten.

Nietsvermoedend van dit alles, waren Stevens, Payne Best, Klop en een chauffeur, de Haagse garagehouder Jan Lemmens, die novemberdag vanuit Den Haag naar Venlo vertrokken in de donkerrode Lincoln Zephyr van Payne Best. De Nederlandse bewakingstroepen waren al op de hoogte gebracht van de komst van de wagen met kenteken H-43026. De getuigen van toen spreken elkaar nog altijd tegen of men het voertuig moest laten passeren of niet. Best reed nu zelf, naast hem zat Stevens, achterin Lemmens en Klop. Toen de auto café Backus naderde, viel het Best wel op dat de slagboom aan Duitse zijde open stond maar hij zag ook Schämmel alias Schellenberg op de veranda staan. Best stopte voor het café. Mogelijk is Klop al uitgestapt om zich te melden bij het douanekantoor. Best reed juist achteruit om naast het café te kunnen parkeren, toen Schämmel een signaal gaf en een wagen vol zwaarbewapende Duitsers de grens over kwam en voor de Lincoln remde. Klop aarzelde niet en rende al schietend de straat op. Pistoolmitrailleurs ratelden en Klop stortte zwaargewond neer. De schotenuitwisseling was kort maar hevig en werd zelfs door een wachtpost aan de Straelseweg gehoord.

Best, Stevens en Lemmens werden over de weg naar het Duitse douanekantoor gejaagd alwaar een korte fouillering volgde. Daarna werden ze geboeid in een andere auto gezet en vertrok het overvalcommando. De zwaar gewonde Klop lag in een andere wagen. Kort na aankomst in Düsseldorf overleed hij zonder nog bij kennis te zijn geweest. Dit was een streep door de rekening van Schellenberg, die via Klop meer aan de weet wilde komen over de betrokkenheid van de Nederlandse overheid. Het belette hem echter niet om een gefingeerd verhoor met vervalste handtekening van Klop in elkaar te zetten. Ook het overlijdensrapport werd 'aangepast' om de schijn te wekken dat Klop éérs verhoord was voor hij stierf. Zijn 'verhoor' was dan weer het bewijs dat er al langere tijd besprekingen plaatsvonden tussen de Nederlandse en Engelse generale staf.

Hieruit zou je kunnen afleiden dat de ontvoering opgezet was om een voorwendsel voor de Duitse inval te verkrijgen, maar het besluit voor de gevangenneming van Best en Stevens kwam pas als reactie op de aanslag op Hitler. Schellenbergs bedrog kwam pas na de oorlog uit, toen in zijn spullen een klasje zat waarop hij de handtekening van Klop had geoefend.

De stroom aan publicaties over het Venlo Incident is ongetwijfeld nog lang niet opgedroogd zolang nog diverse Engelse archieven tot nader order gesloten blijven. Pas in 2015 wordt weer een deel openbaar.

De lezing was niet alleen bijzonder interessant doordat het allemaal zo dichtbij huis (en eigenlijk pas zo kort geleden zich afspeelde); ook de inleider heeft bijgedragen aan de geslaagde avond!

Marcel van den Munckhof

Met dank aan de inleider, Marcel Hogenhuis uit Venlo, voor het beschikbaar stellen van deze tekst.

LEZING 21 DECEMBER 2004:

KERSTLIED EN KERSTGEBRUIKEN DOOR DE EEUWEN HEEN

In de kerstweek verzorgde de heer Königs uit Sittard een 'driedimensionale' lezing met tekst, beelden én muziek: 'Het kerstlied en de kerstgebruiken door de eeuwen heen'.

De kerk heeft veel symbolen van volkeren overgenomen en gekerstend. De Romeinen vierden rond 25 december het feest van de geboorte van de onoverwinnelijke zonnegod, de christenen hebben deze datum overgenomen voor de geboorte van Jezus. Daarna werd het feest van de god Janus (januari is hiervan afgeleid) gevierd, de god met de twee gezichten die zowel vooruit in de tijd kijkt als achterom: ook Christus is het begin en het einde.

De Germanen vierden rond 25 december de joelfeesten met grote vuren en veel groen: de kerk kent de advent met de groene krans en de kaarsen. De Romeinen en de Germanen vierden de komst van de nieuwe Zon (met het lengen der dagen), de Christenen de komst van de Heer. Het adventslied 'Er is een roos ontsprongen' verwijst naar de (stam)boom van Jesse, vader van koning David, uit wiens geslacht Jozef en Maria en dus ook Jezus afstammen.

En zo zijn de os en de ezel symbolen van het onvereenigbare, namelijk het reine offerdier en het onreine lastdier samen bij de kribbe van Jezus ofwel de Joden, de gelovigen en de heidenen, ongelovigen die door Christus worden verenigd.

In de Middeleeuwen kende men nog geen volkszang maar wisselzangen tussen priester en koor. Ze werden ook wiegeliëden genoemd omdat men er wiegbewegingen bij maakte of kribbenliëden. Ook identificeerden de mensen zich steeds meer met de herders, met deze eenvoudige mensen.

Luther heeft bijgedragen aan het kerstlied door zijn vertaling van kerstliëden vanuit het Latijn in de volkstaal, het begin van de volkszang zoals wij die kennen.

Pas in de negentiende eeuw ontstaat de viering van het kerstfeest in de huiselijke kring, met nieuwe liëden. Het meest bekende is Stille Nacht uit 1818. Het feest krijgt een meer werelds karakter.

Rond 1900 komt een kentering in de smaak van jongeren, men grijpt weer terug naar de oude wiege- of kribbenliëden, niet gezongen in de kerk of thuis maar in de jeugdbeweging.

De Nazi's deden pogingen oude Christelijke gebruiken uit te roeien. Zo vierden zij de Zonnewende en feesten rond de Joeltanne.

In onze dagen is het kerstfeest het ultieme feest van vrede, gevierd in de huiselijke kring. Door de steeds meer geperfectioneerde audiotechniek worden kerstliëden minder gezongen en meer beluisterd.

De avond werd besloten met een gezamenlijk gezongen 'Nu seit willekomen'.

JUBILEUMEXCURSIE NAAR LILLE 24 - 26 SEPTEMBER 2004

Vrijdag 24 september

's Morgens om 7.30 u. bij het kantoor van Van de Munckhof aan de Handelsstraat in Hegelsom zijn letterlijk van heinde en ver de eerste deelnemers aan de excursie al aangekomen. Het parkeren gaf eventjes problemen, omdat de poort nog niet open was. Er zijn 53 deelnemers. Om even over zeven zijn we dan klaar voor het vertrek naar Lille. Na het eerste opmerkelijk stille uur, onderbroken door het openingswoord van Marcel en Jan, begint er wat leven in de bus te komen.

De reis naar Nazareth, waar we een koffiestop houden verloopt voorspoedig, zelfs de "verkeersgoden" bij Antwerpen zijn ons goed gezind. In Nazareth worden we ontvangen als de groep Moorman, dus Wim was toch nog even in ons midden. De koffie smaakt goed, de appeltaart is hier en daar nog wat erg koud., maar toch warm aanbevolen.

We vervolgen de reis en slechts een kwartiertje later dan gepland stoppen we bij het museum Palais des Beaux Arts te Lille. Het museum is gevestigd in een schitterend negentiende-eeuws gebouw dat in 1997 volledig werd gerenoveerd.

De collectie van het museum bevat Europese schilderijen van David tot Toulouse Lautrec; beeldhouwwerken; tekenkabinet; een afdeling Middeleeuwen en Renaissance en maquettes van verschillende steden uit de achttiende eeuw. De Hollandse schilderkunst, met bijvoorbeeld Jacob van Ruysdael, binnen de collectie wordt beschouwd als de op een na belangrijkste van Frankrijk. Verder schilderijen van de Venetiaanse en Spaanse School met onder meer twee grote meesterwerken van Goya te weten "De Jonge Vrouwen" of "De Brief" en "De Oude Vrouwen" of "De Tijd".

We krijgen een rondleiding door een Nederlandstalige gids en omdat er maar een beschikbaar is worden we over twee groepen verdeeld. De gids moet haar best doen om binnen de daarvoor gestelde tijd een overzicht te geven van wat er zoals in het museum te zien is. Het is niet voor niets een van de grootste musea van Frankrijk. De rondleidingen liepen dan ook uit en al met al was het al half twee voordat we aan de lunch konden beginnen.

Nadat we om ongeveer kwart voor drie weer in de bus zaten, was het tijd voor een rondrit door Lille onder leiding van een gids. Deze gids (op een afstand leek ze anders dan ze was), een in hippe outfit gestoken dame met een sterk Vlaams accent, onze chauffeur is nogal eens Sjos in plaats van Jos, is enthousiast. Er zijn echter nogal wat omléidingen in verband met het opbouwen van "les Metamorphoses" in verschillende straten en op de pleinen van Lille. Dit keer gebeurt dit met bamboe. Op 2 oktober moet dit alles klaar zijn. Dit brengt met zich mee dat we nogal eens omrijden, de gids weet ook niet altijd waar we heen moeten, waardoor het geheel wat oppervlakkig blijft, maar voor een eerste indruk was het zeker voldoende.

We zien onder andere de kathedraal de Notre Dame de la Treille; veel Art Nouveau-huizen; Euraille, de wijk ontworpen door Rem Koolhaas met zijn station; extravagante villa's uit de negentiende eeuw, maar ook de imposante fabrieken die ongeveer in dezelfde tijd gebouwd werden. Na de rondrit hebben we nog wat in een café gedronken, tijdens de rondrit kwamen we daarvoor tijd tekort. We kwamen dan ook aanmerkelijk later in het hotel dan gepland.

Het diner gebruikten we in het restaurant en niet zoals besproken in een aparte zaal, er waren meen ik twee bruiloften en nog andere festiviteiten.

Het gekozen menu smaakte goed, de meeste deelnemers vonden het al redelijk vroeg welletjes en zelfs de "die hards" waren, volgens eigen zeggen om 23.00 uur naar hun kamers gegaan.

Zaterdag 25 september

Na een uitgebreid ontbijtbuffet, met zelf te koken eieren, stapten we om 9.00 uur in de bus om een half uur later met behulp van "De Gids" een zelf gekozen stadswandeling te maken. "De Gids" is het stadswandelingenboekje dat het Office du Tourisme van Lille heeft uitgegeven.

Nu was er gelegenheid om dat waarmee we vrijdag al in vogel(bus)vlucht kennis hadden gemaakt, nader te bekijken. Natuurlijk was het ondoenlijk om alles te zien.

Er is een aantal wandelingen om Lille te ontdekken, bijvoorbeeld beginnend en eindigend bij het Office du Tourisme voor een wandeling door het hart van de stad. Of "het waanzinnig eclectisme" te beginnen op de Place de la Republique, een kleine wandeling rond het Palais des Beaux Arts met veel gebouwen uit de negentiende eeuw met bijvoorbeeld Maison M. Coilliot van de architect Hector Guimard die in Parijs een groot aantal Art Nouveau-huizen bouwde.

Dan de wandeling "in de schaduw van de vestingen" te beginnen bij de Citadelle en eindigend bij het Stadhuis. Met onderweg onder andere het bisschoppelijk paleis en de stadspoorten: Porte Grand; Porte de Roubaix; Porte de Paris; Porte de Noble Tour die tevens de hoogste is van de 65 torens die Lille bezat in de Middeleeuwen.

Met als thema "Technologische elegantie" tenslotte kunnen we Euraille verkennen en een korte wandeling rond de Grand Place.

Ondergetekende en een groepje van ongeveer tien personen kiezen ook voor de wandeling door het hartje van de stad, terwijl anderen zich door Jos naar de Citadelle laten rijden om daar de wandeling met als thema "in de schaduw van de vestingen" te beginnen.

Wij beginnen bij het Palais Rihour waar het Office du Tourisme is gevestigd. Op de Grote Markt, die we via de rue du Palais Rihour bereiken, bewonderen we de barokke Vieille Bourse uit 1652-53. Ook zien we hier de eerste kunstwerken in het kader van "les Metamorphoses". Verder zien we de Grand Garde, de Opera; de huizenrij van Beauregard, deze huizen alle drie verdiepingen hoog zijn kenmerkend voor het Lille aan het einde van de zeventiende eeuw; een van de mooiste visrestaurants van Frankrijk met gemarmerde zandsteentjes in geel en blauw, een zeemozaïek van de Bretonse kunstenaar Mathurin Mehaut uit 1928 en onvervalst Art Nouveau.

Na het bezichtigen van de kathedraal Notre Dame de la Treille met het prachtige glas-in-lood raam vol symbolen, vinden we het tijd worden voor de lunch, die we in een gezellig café in de schaduw van de kathedraal gebruiken. Hier zien we onze gids van vrijdag nog wandelen.

Na de lunch maken we de wandeling af. We drinken nog een kop koffie of thee en dan is het al bijna tijd om naar de bus te gaan voor het bezoeken van de musea in Villeneuve d'Ascq en Roubaix.

Voor het Musée d'Art Moderne in Villeneuve d'Ascq hebben 15 deelnemers gekozen.

De basis van de permanente collectie wordt gevormd door een schenking van Geneviève en Jean Masurel. Het museum is gebouwd door Roland Simounet en geopend in 1983. De collectie moderne kunst bevat werken van internationaal bekende kunstenaars waaronder ook Nederlanders als Kees van Dongen. De tijdelijke tentoonstellingen worden onder andere gevuld met werken uit een schenking van de vereniging L'Aracine en Lille Métropole Communauté Urbaine.

De basiscollectie is samengesteld door Roger Dutilleul en later door zijn neef Jean Masurel die in 1991 sterft. Roger begint zijn verzameling in 1905 en is een van de eerste verzamelaars van kubisme met onder meer Picasso, Georges Bracque en Henri Laurens; werken van Matisse en Gris ontbreken in de collectie als gevolg van de persoonlijke smaak van Dutilleul. Hij heeft wel belangstelling voor naïeve kunst met onder andere

vertegenwoordigers daarvan als Gertrude O'Brady, André Bauchant en Louis Vivin, ook schilderijen van schilders die zich later tot het kubisme bekeerden bevinden zich in de collectie. Arthur Van Hecke was een van de kunstenaars die persoonlijk door Dutilleul werden ondersteund.

De Architect Simounet heeft meerdere musea in Frankrijk gebouwd: onder andere het Picasso-museum in Parijs, de nationale Dansschool in Marseille, maar ook sociale woningbouw en bouwwerken in Algerije. Het museum heeft een oppervlakte van 7700 vierkante meter. Door brede beglaasde openingen vormt het museum als het ware een geheel met het park waarin het ligt. In het park is een beeldencollectie opgesteld met als basis beeldhouwwerken van Eugène Dodeigne en Jean Rouland.

Als de vijftien deelnemers die hiervoor gekozen hebben, met Jan als lid van de excursiecommissie, uitgestapt zijn rijden de andere 37 personen met de bus naar Roubaix voor een bezoek aan La Piscine.

Het museum La Piscine is gevestigd in het vroegere zwembad van Roubaix. Het zwembad werd gebouwd door Albert Baert in de jaren 1927-32 op initiatief van Jean Baptiste Lebas volgens het symbolisch plan van een cisterciënzer abdij. Ongeveer vijftig jaar lang was dit zwembad de enige echte ontmoetingsplaats van Roubaix. De badkuipen en het grote zwembad vormden het trefpunt voor alle lagen van de bevolking. "Het mooiste zwembad van Frankrijk" werd samen met de weverij Hannart-Prouvost, die hiervoor gedeeltelijk werd afgebroken, door architect Jean-Paul Philippon verbouwd tot het tegenwoordige museum.

In de kloosterruimte die Baert creëerde voor zijn symbolisch project van 1927 is een botanische tuin aangelegd, waarin textielplanten de toon aangeven. De geschiedenis van het museum of eigenlijk haar collectie is complex. Alles begon in 1835 op initiatief van industriëlen van Roubaix, die in de eerste plaats om professionele redenen een collectie bijeen brachten met een grote hoeveelheid stalen van de lokale textielproductie. Reeds in 1862 ontstond de voorloper van het museum dat in 1889 onderdak kreeg in het gloednieuwe gebouw van de Staatsschool voor kunstnijverheid. Na de Tweede Wereldoorlog is het museum niet meer heropend. Pas in 1989 ontstond voornoemd initiatief.

Door de grootte van de groepen werden we over twee gidsen verdeeld: een Duitstalige en een Franstalige met als tolk Marcel. Als eerste kregen we een stukje geschiedenis van het zwembad zelf te horen; de zwembroeken en andere attributen in de vitrine gaven aanleiding tot enige hilariteit.

Als je het zwembad betreedt, vallen de waaiervormige gekleurde glazen ramen op. Het zwembad zelf is in zoverre intact, dat er nog water in zit, dit kan echter worden afgedekt met een houten vloer zodat er recepties, tentoonstellingen en modedefilé's gehouden kunnen worden. Op de randen van het zwembad op pontons staat monumentaal beeldhouwwerk. Het zwembad zelf is afgewerkt met een zuilengalerij en geëmailleerd polychroom aardewerk ontworpen door Sandier voor het Franse paviljoen op de wereldtentoonstelling te Gent in 1913.

Zoals een modern museum betaamt, is het niet alleen een kijk- en luistermuseum maar ook een museum waarin we dingen mogen aanraken en ruiken. Kleedhokjes zijn ingedeeld als vitrines en sommige douches zijn nog origineel. Op de eerste verdieping bevindt zich een ringgalerij voor de textielcollecties. Daar bevindt zich ook de stof-o-theek van het museum die meer gericht is op een professioneel publiek. Deze stoffen collectie gaat van het koptische Egypte met de ontdekkingen van Gaya te Antinoë tot de meest hedendaagse creaties zoals de ingewikkelde stoffen van Michèle Lemaire of Luc Druez.

Na de rondleiding stapten we weer in de bus, haalden de andere deelnemers op en gingen naar het hotel om ons op te frissen voor het diner dat om 20.00 uur werd geserveerd. De voor deze avond, onder voorbehoud, geplande rondrit door "nachtelijk Lille" is niet doorgegaan. Het diner voor de chauffeur werd wel erg laat opgediend, hij kreeg zijn toetje pas om 21.50 uur, terwijl hij van ons toch het meeste werk had verzet. Ook deze avond maakte niemand het erg laat: om 0.00 uur was iedereen wel op zijn of haar kamer.

Zondag 26 september

Na het ontbijtbuffet koffers pakken en inladen en om 9.00 uur naar La Coupole te St. Omer.

In St. Omer krijgen we allemaal een koptelefoon. Tijdens deze manier van rondleiden is het even wennen omdat je binnen een bepaalde straal van de voorwerpen, afbeeldingen en media moet blijven om het juiste te horen. Persoonlijk vind ik het een prettige manier van musea bekijken.

La Coupole van Heffaut-Wizernes geldt als een van de meest indrukwekkende overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog in Europa. In 1987 werd besloten om van dit symbool van de alles vernietigende waanzin van het Nazi-regime een oord van herinnering en educatie te maken. In 1997 is het voor het publiek opengesteld. Er worden twee markante episodes uit de geschiedenis van de twintigste eeuw belicht die zeer nauw verbonden zijn met de locatie van de Coupole.

Allereerst de uiterst snelle ontwikkeling van de ruimteraketten, die oorspronkelijk bedoeld waren als moordwapens en vervolgens op een meer vredelievende wijze de ruimte veroverden. Verder staat het centrum in het teken van de Tweede Wereldoorlog, met beelden van de bezetting van Noord-Frankrijk door Nazi-Duitsland tussen 1940-44. In oktober 1943 begint de bouw van het reusachtige ondergrondse complex door de Organisation Todt. De bedoeling is een basis aan te leggen voor de opslag, voorbereiding en lancering van raketten op Londen (tweehonderd kilometer). Duitse firma's zullen het complex bouwen. Het begint met het graven van een spoorwegtunnel die de naam "Ida" krijgt. Dag en nacht werkten hier dertienhonderd mensen. De opzichters en gespecialiseerde arbeiders waren Duitsers en de gewone arbeiders waren dwangarbeiders: jonge Fransen die door de "Service du Travail Obligatoire" geronseld waren en Russische krijgsgevangenen (mannen en vrouwen) die

zeer ruw behandeld worden. In januari 1944 beginnen de Duitsers met het bouwen van een enorme betonnen koepel aan de oppervlakte van het plateau 42 meter boven het basisniveau van de gangen. De afmetingen zijn 71 meter doorsnede en vijf meter dik. Het Franse verzet waarschuwt Londen, dat pas in maart 1944 daadwerkelijk begint met bombarderen als de koepel, die het ondergronds netwerk van opslagruimten en spoorrails moet beschermen, al klaar is. De dorpen in de omgeving worden zwaar beschadigd, de toegangen tot de bouwput van La Coupole worden wel verstoord, maar het geheel blijft staan. Dit is het kort de geschiedenis van La Coupole. Het gedeelte van de tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog geeft een goed beeld van deze oorlog in Europa in het algemeen en Noord-Frankrijk in het bijzonder.

Over de geschiedenis van de raketten het volgende: in 1936 al wordt op een eiland voor de Baltische kust op honderd kilometer afstand van Berlijn bij het plaatsje Peenemünde begonnen met de bouw van een tweevoudig ultramodern militair onderzoekscentrum. In Nordhausen wordt een ondergrondse fabriek gebouwd door gedeporteerden uit concentratiekamp Buchenwald, waarvoor de SS een nieuw concentratiekamp genaamd "Dora" bouwt. Uit deze fabriek rollen in januari 1944 de eerste raketten. De nieuwe wapenprogramma's van Nazi-Duitsland hebben enorme geldbedragen gemobiliseerd, maar ook wetenschappers en dat alles voor de blinde vernietigingsdrang. In Engeland en België hebben 24.000 V1's en 3.200 V2's respectievelijk de dood van 8.398 en 6.500 mensen veroorzaakt. De productie raketten in het ondergrondse Mittelwerk in Nordhausen hebben direct of indirect gezorgd voor de dood van 25.000 gedeporteerden van Dora. De A4/V2-raket is uniek in de geschiedenis: de productie ervan heeft meer doden veroorzaakt dan het gebruik ervan...

Tijdens de laatste weken van de oorlog, als Duitsland van alle kanten wordt ingesloten, proberen de Amerikanen, Russen en Fransen beslag te leggen op de know-how van Peenemünde. De Amerikanen weten Von Braun en zijn medewerkers voor zich te winnen. Russen en Fransen pikken ook een graantje mee. Dit alles heeft tot gevolg dat deze wetenschappers bij het proces in 1947, voor de misdaden begaan in kamp Dora, vrijuit gaan.

Na dit indrukwekkende bezoek hadden we gelegenheid om op eigen kosten te lunchen. Niet iedereen kwam aan een echte lunch toe, maar bleef steken bij een kop koffie/thee, een broodje of zelfs alleen maar een Mars. "L'entente s'il vous plait" was het devies van de dame die onze groep praktisch in haar eentje van de lunch moest voorzien, het bedienen van de magnetron, oven, koffie/thee machine en de kassa: allemaal in de handen van één persoon.

Op de terugweg, via Duinkerken en Gent, kon iedereen uitrusten en terugkijken op een al met al tot dan toe geslaagde excursie. Na een korte stop in Ranst op weg naar Venlo waar in Motel Van der Valk ons dinerbuffet wachtte.

Omdat het de laatste keer was dat Jan daadwerkelijk een excursie mee organiseerde, was tijdens het diner, behalve de bestuursleden die niet meegegaan waren, ook zijn vrouw Lida aanwezig. Dit was een zeer geslaagde verrassing voor Jan. Omdat Jos de avond tevoren zijn eten zo laat had gekregen, mocht de tafel waaraan hij zat als eerste naar het buffet. Hadden wij even geluk.

Na het diner werden de excursie-commissieleden, Jan, Marcel en Marlies door Peter in de bloemetjes gezet. Marcel stond door deze geste met zijn mond vol tanden. Volgens mij een fenomeen dat niet vaak voor komt.

Na het diner naar Horst, waar we wat later dan gepland aankwamen. De auto's in en terug naar huis variërend van verschillende plaatsen in Noord-Limburg tot Heumen, Geldermalsen en Oudenbosch.

Namens het bestuur en de excursiecommissie,
Marlies Huijs-Oostveen

LGOG BEZORGD OM TOEKOMST KANTFABRIEK

Het bestuur van de Kring Ter Horst heeft in de media de afgelopen tijd met belangstelling de mogelijke realisatie gevolgd van een combinatie van een economische en museale functie voor de "kantfabriek" aan de Amerikaanse-weg in Horst. Het is dan ook met grote verontrusting dat het bestuur heeft vernomen dat de fabriek onlangs gesloten is om economische motieven, waarmee de museale functie van de fabriek ook in het geding komt.

Omdat de inventaris tot het culturele patrimonium van onze gemeente behoort - historisch bekeken een van de oudste industrieën van Horst en zelfs van Zuid-Nederland - zou het definitieve verdwijnen van machines en andere inventaris een groot verlies betekenen en een gemiste kans op toeristisch gebied.

Het bestuur van Kring Ter Horst van het LGOG heeft zijn zorgen begin februari tot uitdrukking gebracht in een brief aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Horst aan de Maas. Daarin roept het bestuur het college op om alles in het werk te stellen teneinde de inventaris van de "kantfabriek" voor Horst veilig te stellen en te behouden.

GELREDAG 2005 IN VENLO

De Gelredag is een tweejaarlijkse bijeenkomst van het LGOG, vier Duitse Gelderse geschiedkundige verenigingen en de Nederlandse vereniging Gelre: geschiedkundige verenigingen en stichtingen die actief zijn in gebied van het voormalige hertogdom Gelder. De ochtend is altijd gereserveerd voor lezingen en voordrachten, de middag voor excursies. De veertiende Gelredag vindt op zaterdag 21 mei 2005 plaats in De Maaspoort in Venlo en wordt georganiseerd door LGOG Kring Venlo.

De ontvangst van de deelnemers is vanaf 9.00 uur. Een uur later geschiedt de officiële opening door de voorzitter van het LGOG, de heer J. Truijen. Ook de burgemeester van Venlo, de heer J. Schrijen, zal de deelnemers welkom heten. Daarna volgen drie lezingen. De eerste is van M. Dolmans en is getiteld "Venlo als Romeins handelscentrum". De heer G. Nijsten zal spreken over de gebroeders Johan en Herman van Limburg en de Gelderse cultuur. Tenslotte zal een vooralsnog onbekende spreker ingaan op actuele Limburgse en Gelderse problemen met een Pruisische erfenis: de Kulturkampfkloosters en hun bestemming in de toekomst.

De lunchpauze duurt van 12.30 tot 14.00 uur. Daarna staat er een aantal excursies gepland. Deelnemers kunnen kiezen uit een bezoek aan Venray (Sint-Petrus'Bandenkerk en psychiatriemuseum of Duitse oorlogsbegraafplaats), Horst/Melderslo (museum De Locht), Steyl (kloosters, missiemuseum, kloosterpark), Venlo (Limburgs Museum), Venlo (stadswandeling), Straelen (kastelen Eyll en Vlasraedt).

Om 17.00 uur zijn alle deelnemers weer terug in De Maaspoort in Venlo voor een afscheidsdrankje. Om 18.00 uur eindigt de veertiende Gelredag.

Deelnemers aan de Gelredag ontvangen een documentatiemap met onder meer twee publicaties over de geschiedenis van de vesting Venlo van 1343 tot 1867 en over de veertiende Gelredag zelf met artikelen over recente Venlose opgravingen, nieuwe historische tentoonstellingen en de geschiedenis en de monumenten van Venlo en omstreken.

De deelnamekosten bedragen c 19,80 per persoon. Deelnemers kunnen zich aanmelden door het aanmeldingsformulier (dat elk LGOG-lid in december heeft ontvangen) uiterlijk 15 maart naar het bureau van het LGOG op te sturen.

REGIONAAL OVERLEG HEEMKUNDEVERENIGINGEN

Tweemaal per jaar vindt er een overleg plaats tussen een aantal Noord-Limburgse geschied- en heemkundige verenigingen. Het voorzitterschap wordt telkens bekleed door de vereniging die de bijeenkomst organiseert. Onderstaand een uittreksel uit het verslag van de meest recente bijeenkomst van het Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen.

24e bijeenkomst van het Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen op dinsdag 2 november 2004 om 20.00 uur in Melderslo.

Aanwezig: Melderslo, America, Helden, Sevenum, Oirlo, Castenray, Venray, Broekhuizen / Broekhuizenvorst en Horst.

Afwezig: Baarlo (met kennisgeving), Meerlo-Wansum, Heide, Well, Neer, Grubbenvorst-Lottum en Maasbree.

Opening

De heer Harrie Litjens, voorzitter van Stichting Geschiedenis Melderslo verwelkomt de deelnemers aan het overleg in het Daglonerhuisje van Streekboerderijmuseum De Locht. Zoals meer musea in de omgeving is dit museum

ontstaan uit de heemkundevereniging. Daarom mag het overleg nu gebruik maken van deze ruimte van het museum. De voorzitter verwelkomt in het bijzonder de afvaardiging van de heemkundevereniging i.o. Oostrum. Hij nodigt hen uit tijdens de ronde langs de verenigingen iets over hun vereniging te vertellen.

De evenementenkalender

Dit item is nogmaals op de agenda geplaatst omdat door de verschillende heemkundeverenigingen weinig activiteiten ingebracht worden bij het secretariaat. Het overleg vindt de kalender wel belangrijk, maar door de vele andere activiteiten wordt dit vaak vergeten. De voorzitter biedt de verenigingen aan op korte termijn hun activiteiten bekend te maken bij het secretariaat. Zij kunnen dan met het verslag van het overleg meegezonden worden.

Het Regionaal Overleg: hoe verder?

De opzet van dit overleg was om bij elkaar in de keuken te kijken. 'Waar zijn jullie mee bezig, zou dat iets voor onze vereniging zijn? Hoe pakken jullie zaken aan? etc.' In het verleden werden voor onderwerpen waarover de verenigingen graag meer informatie hadden, deskundigen uitgenodigd. Ook nu leven er vragen bij verenigingen: hoe zet ik een archief op, wat leren kerkhofkruizen ons? Etc.

Besloten wordt een extra bijeenkomst van het overleg te organiseren.

In dit overleg kunnen de verenigingen aangeven of zij nog behoefte hebben aan een overleg. Zo, ja wat de inhoud van het overleg moet zijn: uitwisseling van activiteiten, deskundigheidsbevordering, etc? Ook zal dan gevraagd worden om uitbreiding van het 'bestuur' vanuit de heemkundeverenigingen, een vraag die steeds weer terug komt op de agenda maar die niet ingevuld wordt. De aanwezigen stellen dat van elke vereniging op z'n minst één persoon aanwezig moet zijn en dat dit ook mogelijk moet zijn ondanks andere activiteiten. Het secretariaat verstuurt een brief waarin alle verenigingen gevraagd worden op dinsdag 18 januari 2005 om 20.00 uur een of twee personen af te vaardigen naar streekboerderijmuseum De Locht. De verenigingen worden verzocht in hun eigen vereniging dit overleg voor te bereiden.

Presentatie van Stichting Geschiedenis Melderslo

Bij gelegenheid van vijftig jaar herbouw kerk Melderslo heeft de Stichting Geschiedenis Melderslo een film gemaakt. De stichting presenteert deze film vanavond mede om te laten zien dat met eenvoudige middelen een interessant werkstuk kan worden gemaakt. In de film heeft men foto's, in combinatie met filmbeelden zodanig bewerkt dat het geen statisch geheel is maar een levendig iets. De teksten werden voorgedragen door brugklassers uit Melderslo en de muziek werd verzorgd door muzikanten uit Melderslo.

Rondgang langs de andere verenigingen

Broekhuizen/Broekhuizenvorst: de historische kring heeft een kapelletje dat veertig jaar geleden werd gesloopt, herbouwd.

Sevenum: de vereniging heeft een boek met vertellingen in het Serums dialect uitgegeven. De heer van Enckevort deelt een folder uit en nodigt de aanwezigen uit voor de presentatie op 28 november. In Sevenum is op 8 oktober een monument voor de gedeporteerden onthuld. Deze activiteit werd daar door de gemeente georganiseerd. Op 7 december houdt de heer Kerstjens, voorzitter van de vereniging, een lezing over de beeldenschat van de kerk van Sevenum.

America: ook de werkgroep Oud America heeft plannen om een kapelletje aan de Zwarte Plakweg te herbouwen. Verder worden de grafstenen geïnventariseerd en bij ruiming bekeken of ze bewaard moeten worden. Op 26 december vindt een expositie plaats in het kader van 25 jaar Werkgroep.

Helden: de vereniging heeft twee ereleden verloren en voelt dit als een adering. Dr. Herman Cromptvoets houdt een lezing over dialecten op 25 april 2005 in zaal 't Erf te Egchel. De lezing begint aansluitend aan de ledenvergadering om ongeveer 21.00 uur. De uitgave van De Moennik, het periodiek van de vereniging blijft succesvol. Verder is men volop bezig met het nieuwe museum.

De film van de heer Crins over de 'Kerkrazzia' trok 36 belangstellenden.

Oostrum: de dorpsraad van Oostrum was door het historisch platform gevraagd een heemkundevereniging op te richten. Men is op dit moment in een oriënterende fase.

Castenray: het monument voor de gedeporteerden wordt 20 november onthuld. Verder gaat men een veldkruis herplaatsen. Ook is men bezig met de inventarisatie van gebouwen in Castenray en wordt een inloopmiddag gepland in De Wis.

Oirlo: op 2 mei is het oorlogsmonument onthuld en op 16 oktober een monument voor dwangarbeiders. Deze activiteiten zijn op video opgeslagen voor het nageslacht.

Melderslo: op 21 november wordt het monument voor de gedeporteerden onthuld.

Venray: kring Venray van het LGOG heeft door hard werken de gelden bijeen voor de maquette van het Venray van vóór de Tweede Wereldoorlog. De onthulling van de maquette heeft plaats in oktober 2005, de standplaats is nog niet bekend. 15 november is er een lezing over de broeders en zusters van Liefde, die meer dan honderd jaar werkzaam zijn geweest in de psychiatrie in Venray. Op 20 december een lezing over schutterijen.

Horst: de Kring Ter Horst van het LGOG heeft op 8 november een lezing over het 'Venlo-incident', op 20 december een lezing met samenzang over kerstgebruiken en kerstliederen. Op 24 januari verzorgt de heer P. van Enckevort een lezing over 'Belastingen in het land van Kessel'. Op 7 maart is er een lezing over archeologisch onderzoek op Trade Port Noord.

NIEUWE PUBLICATIES

*** Piet van Nunen †, Een spannende speurtocht tussen Maas en Peel. Ingenaaid, 96 pagina's, geïllustreerd. Horst 2004. ISBN 90-9018523-2. Prijs € 12,50. Verkrijgbaar bij boekhandel Willems en de Oudheidkamer in Horst.**

In het postuum verschenen boek *Een spannende speurtocht tussen Peel en Maas* heeft de in 2001 overleden auteur Piet van Nunen een voor jong en oud boeiende rondleiding in de geschiedenis van Horst nagelaten. In tweeëntwintig verhalen wandelt hij als het ware door het verleden, van de steentijd tot (bijna) het heden. Er is aandacht voor de prehistorie aan de hand van bodemvondsten, onder andere in Griendtsveen, in Meterik en op het Hoogveld. Het gaat verder via de Romeinen, de bekering tot het christendom, de Middeleeuwen en de ridders naar het ontstaan van het kasteel en de komst van de Wittenhorsten begin zestiende eeuw. Na de Tachtigjarige Oorlog begon in 1660 onder Willem Vincent van Wittenhorst (1613-1674) de korte bloeiperiode van het kasteel, die al in 1760 eindigde met een grote verkoop van de inboedel, gevolgd door afbraak in de eerste helft van de negentiende eeuw. Via Jacob Merlo Horstius en de grote dorpsbrand belanden wij bij de komst van de Fransen tegen 1800. Tenslotte nog twee verhalen over de negentiende en twintigste eeuw. Nu het boek intussen een aantal maanden geleden is verschenen en gelezen, mogen we vaststellen dat Piet van Nunen geschiedenisminnend Horst met dit boek een mooi geschenk heeft nagelaten. Niet alleen de jeugd - die de auteur als lezer voor zich zag - maar ook ouderen blijken de verhalen met plezier te lezen en ... te bekijken. Ook voor oud-burgemeester Romé Fasol, die een voorwoord schreef, ging hiermee een oude wens in vervulling, namelijk een jeugdboek over de geschiedenis van Horst. Hij gaf eerder zelf al een aanzet daartoe met zijn sprookje over de peelkabouters.

Het Historisch Educatief Platform, een samenwerkingsverband van de lokale historische musea en verenigingen, heeft de uitgave van *Een spannende speurtocht tussen Peel en Maas* voor haar rekening genomen. Jeu van Helden tekent voor de bijzonder geslaagde vormgeving van het boek. Hij kan dan ook als vormgever van educatieve schoolboeken voor Uitgeverij Malmberg bogen op veel ervaring met dit genre. Heel origineel was zijn idee van een fotoreportage, een belevingstocht bij elk verhaal, van een jongen en een meisje. Het boek is bovendien geïllustreerd met tekeningen van Rieky Janssen-Franssen.

*** Theo Jansen, Reizen door de oude Peel. Deel 2. Vaarten in venen, een PeelMondriaan. Gebonden (met stofomslag), 224 pagina's, geïllustreerd. Sevenum 2004. ISBN 90-806627-2-0.**

Prijs € 32,00. Te koop in de regionale boekhandel.

Besteladres: Theo Janssen, De Weel 4, 5975 XZ Sevenum.

E-mail: peel.verhalen@tiscali.nl

In november 2001, bij het verschijnen van *Reizen door de oude Peel*, konden we kennis maken met wat we als het levenswerk van Theo Janssen mogen zien. Na een werkzaam leven in de Peel als natuurbeheerder van Staatsbosbeheer is hij nu aan het oogsten. Op 15 oktober 2004 verscheen deel twee van zijn succesvolle reeks. Deel drie wordt al aangekondigd voor 2006.

In deze boeken staat de oude, thans verdwenen, Peel centraal met inbegrip van de wijde omgeving aan beide kanten, zowel aan de Brabantse als aan de Limburgse kant. Voor Theo Janssen is de Peel geen stille woestijn, maar een mysterieus gebied, geheimzinnig en ook afschrikwekkend, vol gevaren. Daarnaast gaat zijn grote belangstelling uit. Hij ging op zoek naar de verhalen die erachter steken, op zoek naar de bronnen. Hij tracht een chronologische lijn te volgen. Daar staat de historieschrijver op. En hij blijkt op dat punt een echte vuurvreter, niets ontsnapt aan zijn aandacht, mooie verhalen en schitterende illustratievondsten. Elke afdwaling van zijn eigenlijke thema, de Peel, is hem even lief. Hij heeft een voorkeur voor ontoegankelijke paadjes en ziet wel waar hij uit komt, in Drente, in Engeland en zelfs in Estland, aan de Oostzee. Alles wat Theo Janssen aan interessants opspoorde, komt aan de beurt. Vooral veel illustraties, steeds op de even, linker pagina en rechts tekst. Al het materiaal wordt verwerkt tot één geheel, tot een interessant en voor een breed publiek - van jong tot oud - toegankelijk verhaal. Natuurlijk is er uitgebreid aandacht voor de verveners van de Peel, de bazen en de knechten. Maar niet vóóordat we grondig zijn geïnformeerd over wat met de verving verdween! Eigenlijk is het jammer dat de oude Peel is verdwenen. Theo Janssen heeft het voor ons opgediept op een wijze die ons doet terug verlangen naar de tijd van vóór de verving.

Theo Janssen is ook een begenadigd verteller. Wat je mist in de boeken, is Theo's markante stem. Dat hoeft sinds kort ook niet meer, omdat de auteur een aantal verhalen heeft opgenomen en als audio-cd verkoopt.

*** H.L.J. Raaijmakers, Ook aan Tienray ging de oorlog niet ongemerkt voorbij. Spiraal band, 79 pagina's, geïllustreerd. Literatuurlijst, register op namen. Tienray 2004. Prijs € 11,00. Bestel-adres: Harrie Raaijmakers, Hanna van de Voortplein 8, 5865 BH Tienray. Telefoon 0478 691 446.**

Harrie Raaijmakers heeft ons een mooi boek bezorgd. Ik heb het in één adem uitgelezen.

Al lezend bevreesde het mij dat dit boek over de belevenissen van gewone mensen in Tienray die zulke ingrijpende belevenissen hebben meegemaakt tijdens de Tweede Wereldoorlog pas na zestig jaar is verschenen.

Er is in en over Tienray zulk mooi materiaal bewaard gebleven onder andere over de opvang van joodse kinderen, dagboeken van onder meer Teuntje Huberts, Sir (Ger) Hermkens, Theo van de Voort en pastoor Dinckels. De auteur kreeg twee jaar geleden na publicatie van zijn boek *Tienray, Meer dan tien huizen en één Lieve Vrouw* de beschikking over veel nieuw materiaal onder andere over de oorlog. Hij ging op verder (archief-)onderzoek uit en checkte de gegevens dubbel om een zo betrouwbaar mogelijk beeld over de oorlog in Tienray te kunnen schetsen.

Zijn twee boek heeft als onderwerp de Tweede Wereldoorlog. Dit boek bestaat in feite uit drie hoofdstukken: een chronologisch overzicht van de oorlogshandelingen in Tienray, het verzet, de onderduikers en de hulp aan joden en tenslotte over de dwangarbeid in Duitsland. Toegevoegd zijn lijsten van oorlogsslachtoffers (Nederlandse en Duitse), een lijst van dwangarbeiders en een register op namen voorkomende in het boek. Het boek bevat ook bijzonderheden over de oorlog in de omgeving (het werk op het Venlose vliegveld, troepenbewegingen aan het begin en het einde van de oorlog).

Hanna van de Voort heeft met hulp van enkele andere mensen in Tienray en omgeving 123 joodse kinderen weten onder te brengen. Van 78 joodse kinderen heeft de auteur de echte en de beschermnamen kunnen achterhalen, plus de namen van de families waar ze werden ondergebracht. Hij kon ook een lijst van 39 volwassen joden publiceren die in Tienray en omgeving werden ondergebracht. Van veel mensen heeft hij bijzonderheden achterhaald.

De auteur heeft een ruim gebruik gemaakt van citaten uit dagboeken. Wat de schrijvers ervan aan diepmenselijke ellende hebben meegemaakt, is met geen betere pen te beschrijven als met die van de slachtoffers zelf. Hun verhaal is aangrijpend en voor wie de oorlog niet heeft meegemaakt misschien bijna niet meer te bevatten. Het heeft lang geduurd voordat de dwangarbeiders uit de Tweede Wereldoorlog de erkenning hebben gekregen waarop ze recht hadden.

*** Grad Lucassen, Vertèllinge in 't oud-Zaerums. Deel 2. 'T Spintölke 2. Heemkundevereniging Sevenum. Sevenum 2004. Illustraties van Jan Althuisen. Ingenaaid, 223 pagina's. ISBN 90-800582-6-2. Prijs € 14,50.**

Vijf jaar geleden verscheen deel een van *Vertèllinge in 't oud-Zaerums* over het leven in Sevenum in de jaren twintig en dertig. Die verhalen werden goed ontvangen. Ze spoorden de schrijver/verteller Grad Lucassen, intussen de tachtig gepasseerd, aan om nog even door te gaan in dezelfde trant, maar dit tweede deel is volgens Lucassen echt het laatste: *Aover de niejen tièd [...] mótte nouw angere goan schriêve*. Een niet onbelangrijk oogmerk van de auteur is het vastleggen van het Sevenumse dialect, de taal, de woorden, de uitdrukkingen en de gezegdes.

De verhalen en gedichten zijn dan wel verzonnen, maar de gebeurtenissen en de dialogen komen over alsof ze echt gebeurd zouden kunnen zijn: de eerste keer met de trein, het turfveldje in de Peel, de spinninge, de scheerbaas, enzovoort, gewone dingen die de mensen vroeger meemaakten. Soms herinneren ze aan andere verhalen. In *'t Geheim van de Schatberg* bijvoorbeeld doet de (nog niet) gevonden schat van een gedeserteerde Franse kapitein, die spoorloos in de moerassige Peel verdween, sterk denken aan de Romeinse officier met zijn *gouden helm*.

*** Heemkundevereniging Sevenum. Jaarboek 2003. Uitgave Heemkundevereniging Sevenum. Sevenum 2004. Geïllustreerd. Gebrocheerd, 92 pagina's ISSN 1569-1381. Prijs € 7,00.**

Jaarlijks verschijnt voor de jaarvergadering van maart het Jaarboek. Het omvat een kleine honderd bladzijden (op A-4 formaat) met gebeurtenissen in de vereniging over het afgelopen jaar, alle vaste gegevens van de vereniging en een fraaie bundel van heemkundige bijdragen.

De eerste drie jaarboeken (1987 t/m 1989) zijn uitverkocht. Van de overige jaarboeken (1990 t/m 2003) zijn nog exemplaren verkrijgbaar bij de plaatselijke boekhandel P & T en bij de plaatselijke VVV. De kosten bedragen 7 euro per stuk.

In het Jaarboek 2003 (2004 verschijnt voorjaar 2005) staan een aantal *Heemkundige bijdragen* naast onder andere verslagen van het verenigingsjaar (vergaderingen, lezingen, excursies, verslagen werkgroepen, aanvullingen documentatiecentrum e.a.). Mart Lenssen belicht het bekendste, Sevenumse 'monument van vroomheid': de 17e eeuwse Mariakapel in Den Eigen, waarvan de stichtingsakte uit 1680 in het archief van de parochie wordt bewaard. Nel Thijssen-Schouten leverde liefst drie bijdragen: Sevenum zoals het honderd jaar geleden stond vermeld in het *Venloosch Nieuwsblad*, aliasnamen in het Sevenums overlijdensboek en de twee Sevenumse kermissen. Heel gedegen zijn altijd de artikelen van Piet van Enckevort, ditmaal over een pachtcontract. Voorzitter en historicus Petran Kerstjens bleek tijdens zijn rondleiding na de LGOG-najaarsvergadering op 9 oktober een kenner van de Sevenumse kerkgeschiedenis. Daarvan getuigt hij in dit jaarboek eveneens met een artikel over de beelden van Joseph Thissen in de kerk. Cor Huijs schreef een korte vertelling over een verkoping van een inboedel in 1938 door de Horster notaris Holtus. Genealoge Birgitte Verstegen richt al een aantal jaren haar blik op mensen die in het verleden naar de VS zijn geëmigreerd, ditmaal op Thei Vorstermans. Naast aandacht voor schutterskeizer Jan Billekens lezen we een interview in het dialect met accordeonist en zanger Tren van Enckevort, bekend van de muziekgroep Rowwen Hèze.

Andere recente uitgaven van deze actieve heemkundevereniging zijn: *Catalogus Mortuarum*, register van overledenen in de parochie van Sevenum 1663-1798 (116p). Prijs € 8,50.

De pdf-file hiervan is te vinden op www.parochie-sevenum.nl/archief.htm

Inventaris Kerkarchief Sevenum, inventarisatie van de kerkarchieven van de parochie tot 1945. Prijs € 8,50.

De pdf-file hiervan is te vinden op www.parochie-sevenum.nl/archief.htm

*** Peter Nissen en Koos Swinkels (red.), Monumenten van vroomheid. Kruisen, kapellen en vrijstaande heiligenbeelden in Limburg. Zutphen 2005. Geïllustreerd, 336 pagina's. Gebonden met stofomslag. ISBN 90.5730.346.9. Prijs € 39,95.**

Onder de titel Monumenten van vroomheid in Limburg worden tot en met 28 maart (Tweede Paasdag) originele devotiebeelden uit de veertiende eeuw tot en met de twintigste eeuw, bouwfragmenten, schilderijen, foto's, filmfragmenten, archiefstukken en devotionalia in het Limburgs Museum geëxposeerd. Op de tentoonstelling, en op de folder, is een topstuk uit Horst te zien: het prachtig gerestaureerde takkenkruis uit omstreeks 1400.

De tentoonstelling wordt georganiseerd in samenwerking met de stichting Kruisen en Kapellen in Limburg die vijftig jaar bestaat. Bij de expositie verscheen een boek dat het onderwerp in een bredere, West-Europese context plaatst. Bij de publicatie hoort een cd-rom met de resultaten van een inventarisatie tussen 2000 en 2004 van kruisen, kapellen en vrijstaande heiligenbeelden langs de openbare weg in Limburg.

G.F. Verheijen

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter: De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Telefoon (077) 398 1833
E-mail: vdmunckhof@gmx.net

Vice-voorzitter: De heer drs. W.J. Moorman
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1606
E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

Secretaris: De heer J.M.G. Kelleners
Stuksbeemden 16, 5961 LG Horst. Telefoon (077) 398 5349

Penningmeester: De heer P. Jakobs
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Telefoon (077) 398 5242
E-mail: pjakobs@hetnet.nl

Lid: De heer drs. X.C.C. van Dijk
Berkelstraat 16, 5961 JL Horst. Telefoon (077) 465 4354

Lid: Mevrouw M.E.A.P. Huijs-Oostveen
Molenveldweg 27, 5975 AH Sevenum. Telefoon (077) 467 2299
E-mail: m.huijs-oostveen@home.nl

Lid: De heer J.H. Kurver
Convent 50, 5961 RE Horst. Telefoon (077) 398 3596
E-mail: jkurver@wanadoo.nl

* Tot slot

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts € 7,20 kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres.

Opgave van een gewoon lid of een gezinslid is mogelijk op de website van het LGOG (www.lgog.nl) of door een briefkaartje te sturen aan LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Kopij voor de volgende aflevering van *INFO LGOG Kring Ter Horst* (nummer 33, september 2005) kunt u inzenden tot 15 augustus 2005 naar het redactie-adres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077)398 1606. E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl